دیوانا ئەحمەدێ خانی

ڕێڤەبەرێ گشتی و سەرنڤیسەر
موئەیەد تەیب

- **ژمارا وەشانێ** : (٤٢٠)
- **ناڤێ پەڕتووکێ** : دیوانا ئەحمەدێ خانی
- **بەرهەڤکرن** : تەحسین ئیبراهیم دۆسکی
- **بەرگ** : نەجمەددین بیری
- **دەرهێنانا ناڤەڕۆکێ** : تەحسین ئیبراهیم دۆسکی
- **سەرپەرشتکارێ چاپێ** : شێروان ئەحمەد تەیب
- **چاپ** : ئێکێ - ٢٠١٦
- **تیراژ** : (١٠٠٠) دانە
- **ژمارا سپاردنێ** : (٢٠٠٣) ل ڕێڤەبەریا کتێبخانێن گشتی ل پارێزگەها دهوك
- **چاپخانە** : (Matris) - ترکیا

دهۆك/ جادا مازی / تاخێ ئاشتی / ئاڤاهیێ سپیرێز

www.spirez.org www.spirez.com

دیوانا

ئەحمەدێ خانی

بەرهەڤکرن

تەحسین ئیبراهیم دۆسکی

٢٠١٦

سپیرێز

طەبعێ خانی صەدەفا گەوهەرێ عرفانە، وەلێ..

مەتنخوانەك كو نەبت، صاحبێ مەعنا چ بكـەت؟

دیوانا
ئەحمەدێ خانی

ئەرێ ئەحمەدێ خانی بەرهەمەک هەیە ب ناڤێ (دیوان)؟ یان ب گۆتنەکا دی: ئەرێ خانی د ژیانا خۆ دا شعرێن خوە یێن جودا جودا د دیوانەکێ دا کۆم کربوون؟ کەس نەشێت بەرسڤا ڤێ پسیارێ ب پشتڕاستی و ب دورستی بدەت، چونکی ژیانا ئەدەیب و زانایێن مە، کو خانی ئێک ژ وانە، ب ڕەنگەکێ بەرفرەهـ و زەلال نەگەهشتییە مە، ب تنێ ئێک تشت یێ مسۆگەرە، ئەو ژی ئەوە کو حەتا نوکە د ناڤ وان دەستنڤیسێن کوردی دا یێن ژ باشییا ئێغبالێ هاتینە پاراستن و ژ سۆتن، و ژ ناڤچوون، و وندابوونێ ڕزگار بووین و گەهشتینە مە، چ کتێب ب ناڤێ (دیوانا ئەحمەدێ خانی) نەهاتینە دیتن، ئەرێ چ کتێب ب ڤی ڕەنگی نەبووینە یان نەماینە؟ کەسێ چو بەرسڤ بۆ ڤێ پسیارێ نینن. هەر چەندە ئەز دوور نابینم کو خانی نەگەهشت بت د ژیانا خۆ دا دیوانا خۆ د بەرگەکر دا کۆم بکەت؛ چونکی ئەگەر وی وە کربا، ب ئحتمالەکا زۆر هندەک دەستنڤیسێن وێ دیوانێ دا گەهنە مە، یان هەر چ نەبتهندەک کتێب و ژێدەر دا بەحس ژێ کەن.

تشتێ ل نک من گومان تێدا نینە ئەوە کو ئەحمەدێ خانی کۆمەکا نە یا کێم ژ شعران گەلەک بیرهاتن و هلکەفتنێن جودا جودا دا ڤەهاندینە کو ئەگەر ئەو هەمی بێنە دیتن و کۆمکرن، دیوانەکا مەزن دێ ژێ دورست بت. و دەلیلێ من ل سەر ڤێ گۆتنێ ئەڤ کۆما شعرانە یێن مە بۆ بەلاڤکرنێ ل ڤێرێ کۆمکرین.

هەر چاوا بت، یا فەرە خەمخورێن ئەدەبێ کلاسیکێ کوردی، و شارەزایێن خواندنا دەستنڤیسێن کوردی خۆ پتر ب ڤێ مەسەلەیێ ڤە مژوول بکەن، و بزاڤێ بکەن شعرێن ئەحمەدێ خانی یێن د ناڤ بەرپەڕێن کەڤن دا مایینە ڤەشارتی، پەیدا بکەن، د گەل یێن بەلاڤبوویی بدەنە هەڤ، و د دیوانەکا هێژایی ناڤێ خانی دا بێخنە بەر دەستێن خواندەڤانان.

ب ڕاستی ئەڤ هزرە ژ مێژە وەرە ل نک هندەک سەیداییێن هێژا هەبوویە، و وان د کەڤن دا خەبات ژ بۆ ڤێ ئارمانجێ کرییە، ل دویڤ زانینێن من مەلا مەحموودێ بایەزیدی (١٧٩٩ - ١٨٦٧ ز) ئێکەمین کەس بوو ئەڤ کارە کری، دەمێ وی (٢٥) شعرێن خانی کۆمکرین و ب دەستێ خوە نڤیسین و بۆ هەڤالێ خۆ ژابایێ ڕۆژهەلاتناس هنارتین. ئەو شعرێن حەتا نوکە ل کتێبخانەیا سەن پترسبۆرگێ دا ل رووسیایێ دپاراستی.

بەری مەلا مەحموودێ بایەزیدی و پشتی وی ژی، گەلەک حەژێکەرێن شعر و ئەدەبییاتان ژ مەلا و سەیداییێن مەدرەسەییێن کوردی ل بەرهەمێ ئەحمەدێ خانی گەڕیاینە، و هندەک ژێ ب دەست خوە ئێخستییە، و ب خەتێ خوە نڤیسییە، و ژ نەمانێ ڕزگارکرییە. و دەستنڤیسێن وان یێن کو گەهشتینە مە باشترین شاهدن ل سەر ڤێ یەکێ.

ل ڤێرێ من دڤێت ناڤێ هندەک ژ وان کەسان بینم، یێن کو نڤیسینێن وان بۆ ئامادەکرنا ڤێ کتێبێ بووینە ژێدەر، و ئەڤ ناڤە ل دویڤ دیرۆکا نڤیسینا بەرهەمێن وان هاتینە ڕێزکرن:

١- ئێکەم سەیدا د ڤێ دەلیڤەیێ دا شاعر و زانایێ ناڤدار مەلا خەلیلێ سێرتی بوو، و وەسا دیارە کو مەلا خەلیل هەر زوو بووبوو ئەڤیندارێ شعرێن خانی، ژ بەر کو دەمێ هێشتا ئەو فەقی ل مەدرەسەیا (قوبا) ل ئامێدییێ، وی کەشکۆلەکا شعرێن کوردی و عەرەبی بۆ خۆ نڤیسیبوو، ئەڤ دەستنڤیسە وەکی د بەرپەڕەکی دا هاتی ل سالا ١١٩٣ مشەختی (١٧٧٩ ز) ل مەدرەسەیا قوببەهان (قوبا) هاتبوو نڤیسین، و هنگی مەلا خەلیلی ل نک سەیدا مەلا مەحموودێ بەهدینی (کو ل سالا ١٢٠٢ مشەختی، ١٧٨٧ زایینی مربوو) خواندبوو، و ئیجازا مەلاتییێ ژێ وەرگرتبوو. هێژایی گۆتنێیە کو د جهەکێ دی یێ ڤێ دەستنڤیسێ دا هاتییە کو (عەبدللاهێ کوڕێ سەیید حەسەنێ گەلیرمانی ئەو بۆ برایێ خوە یێ عەزیز ... [1] نڤیسییە). ژ ڤێ نڤیسینێ دیار بت کو هندەک ژ ڤێ دەستنڤیسێ سەید عەبدللاهێ گەلیرمانی نڤیسییە، و دبت ئەو و مەلا خەلیل هەڤالێن ئێک یێن فەقیاتییێ بن، و هێژایی گۆتنێیە کو د ناڤ شەجەرا مالباتا سەییدێن گوندێ گەلیرمانێ دا (ئەوێن

(١) مخابن ناڤ نەمایە، و ئەز دوور نابینم ئەو مەلا خەلیل بت، ژ بەر کو ئەو دوعایا وی بۆ کری مایە و دووماهییا وێ ئەڤەیە (.. الدعاء والقبول من الملک الجلیل) و ئەگەر ئەم ل بیرا خوە بینین کو نڤیسەران (سەجەع) ب کاردئینا، دبت ناڤ خەلیل بت!

دگەهنە شێخ شەمسەددینێ ئەخلاتی) ناڤەکێ ب ڤی ڕەنگی ب بەرچاڤێن مە کەفتییە، ئەو ژی سەیید عەبدللاهێ کوڕێ سەید حەسەنێ کوڕێ سەید عەلییێ کوڕێ شێخ مووسا یێ کوڕێ شێخ شەمسەددینێ ئەخلاتییە[1]، و دیرۆکا ڤی سەیید عەبدللاهی و یا مەلا خەلیلی دکەفتە د گەل ئێک[2].

د دانەیا مەلا خەلیلی دا، کو حەتا نوکە کەڤنترین نوسخەیا شعرێن خانییە، نەهـ شعر ب ناڤێ خانی هەنە، و ئێک ژ وان من د پاشبەندا ڤێ کتێبێ دا ئینایە، چونکی ئەز گومان دکەم ئەو یا خانی بت. و هێژایی گۆتنێیە کو شێخ جونەیدێ زووقەیدی ژی کو ژ مالباتا مەلا خەلیلێ سێرتییە، و ل سالا ١٩٦٣ ز مرییە، ئەڤ شعرێن خانی بۆ خوە ژ دەستنڤیسا باپیرێ خوە وەرگرتینە و د کەشکۆلا خۆ دا نڤیسینە.

٢- دەستنڤیسا دیوانا شێخ ئەحمەدێ کوڕێ شەرەفێ شاوری یێ ناڤدار ب شێخ ئەحمەدێ فەقیرێ گوندشێخی ئەوا ب دەستێ شێخ ئەحمەدی ب خۆ ل سالا ١٢٣٧ مشەختی (١٨٢٢ ز) هاتییە نڤیسین. ئەوێ ژ بلی شعرێن خۆ کۆمەکا شعرێن کوردی و عەرەبی یێن هندەک شاعرێن کوردێن وەکی جزیری و فەقییێ تەیران و خانی و نڤیسین.

٣- ئیبراهیمێ کوڕێ سەیید ئەحمەدێ بێسکی دا ژی هەشت شعرێن خانی ل گوندێ بێسکێ کو گوندەکێ دۆسکیانە، و دکەفتە نێزیکی دهۆکێ د دەستنڤیسەکا خۆ دا نڤیسینە، بەلێ مخابن چ دیرۆک ل سەر نینن. و بەلکی ئەو بەرپەڕێ دیرۆک ل سەر هاتییە نڤیسین کەفت بت، ژ بەر کو دەستنڤیس پەرپەڕ بوویە، و ب تنێ (١٨١) بەرپەڕ ژێ مایینە. و ژ سەر و بەرێ دەستنڤیسێ دیار دبت کو دیرۆکا نڤیسینێ بۆ نێزیکی دو سەد سالان بەری نوکە بزڤڕت. دانەیا ئۆریژینال یا ڤێ دەستنڤیسێ ل کتێبخانەیا بەغدایە، و وێنەیەک ژێ ب ڕێکا مامۆستا محەمەد عەلی قەرەداغی گەهشتییە من.

٤- دەستنڤیسەکا دی کەفتییە بەر دەستێ من کو یا کەسەکییە ب ناڤێ خەلیلێ بازیدی. و دیرۆکا نڤیسینێ گەلەک یا ئاشکەرا نینە، ب تنێ کەسەکی ل سەر نڤیسییە

---

(١) ئەڤ شەجەرە ژ لایێ شێخ مەمدووحێ بریفکی ڤە هاتییە دورستکرن، و د کتێبا (دیدارێ یار) دا، کو دیوانا شێخ شەمسەددینێ ئەخلاتییە، هاتییە بەلاڤکرن، چاپا سالا ٢٠٠٢، هەولێر بپ ٩٢.

(٢) دانەیا ئەصلی یا ڤێ دەستنڤیسێ ل نک سەیدا مەلا صبغەتوللاهێ زووقەیدییە، کو ژ نەڤییێن مەلا خەلیلە، و کۆپییەکێ ڤێ دەستنڤیسێ ب ڕێکا دکتۆر عەبدررەحمان ئاداق گەهشتییە من.

(١٨٤٦ م) کو دکەفتە بەرانبەر سالا ١٢٦٢ مشەختی. د ڤێ دەستنڤیسێ دا (٣٢) شعر هەنە د گەل چەند بەیتەکێن کت کتە کو بۆ خانی هاتینە پالدان. بەلێ چەند شعرەک ژ وان د دوبارەکرینە، و وەسا دیارە کو ئەو شعر ژ لایێ پتر ژ کەسەکی ڤە هاتینە نڤیسین، ژ بەر کو خەت ل هەمی جهان وەکی ئێک نینە.

٥- کەسەکێ دی کو ناڤێ وی هەر خەلیلە و ناسناڤێ خوە کرییە موذنب (گونەهکار) ل ١٧ی رەجەبا سالا ١٣٢٠ مشەختی (بەرانبەر ١٩٠٢/١٠/١٩ ز) دەستنڤیسەک بۆ خوە نڤیسییە، و هژمارەکا شعر و قەولێن کوردی تێدا تۆمار کرینە، کو پێنج شعر ژ وان یێن ئەحمەدێ خانینە.. و دیارە کو ئەڤ کەسە گەلەک یێ شارەزا نەبوویە؛ چونکی گەلەک کێماسی د نڤیسینا وی دا هەنە.

٦- مەلا ئەحمەدێ جەوزی (١٩١٥-٢٠٠٠ ز) ژی دەستنڤیسەک هەیە ژ (٢٤٠) بەرپەڕان پێک دئێت، و دیرۆکا نڤیسینێ ل سەر نینە. شعرێن حەجی فەتحی یێ حەزروویی د گەل کۆمەکا شعرێن هندەک شاعرێن دی تێدا هەنە کو حەفت ژێ یێن ئەحمەدێ خانینە.

٧- سەیدا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی (٣٠) شعرێن ئەحمەدێ خانی کۆمکرینە، و ب دەستێ خوە نڤیسینە، و ل بن ناڤێ (دیوانا ئەحمەدێ خانی) ل دیاربەکرێ، ل سالا ٢٠٠٢ ز بەلاڤکرینە.[1]

ژ بلی ڤان حەفت دەستنڤیسان، چەند ژێدەرەکێن چاپکری ژی هەنە، کو من مفایەکێ باش ژێ دیتییە، ئەو ژێدەر ل دویڤ دیرۆکا بەلاڤبوونا وان ئەڤەنە:

١- کتێبا (ژ هەلبەستێن ئەحمەدێ خانی) ئەوا مامۆستا ئیسماعیل بادی ل سالا ١٩٩٦ ز ل بازێرێ دهۆکێ بەلاڤکری، و (٢٠) شعر تێدا هەنە. وی ئەو ل بەر گەلەک دانەیێن چاپکری و دەستنڤیس ئامادەکرییە، و د پێشگۆتنا خوە دا ئیشارەت دایە وان هەمی

(١) سەیدا د. قەدری یلدرم ژی ل سالا ٢٠١٤، کتێبەک ل دۆر شعرێن خانی ب ناڤێ (دیوان) ل وەشانخانەیا ئاڤێستا ل ستەنبۆلێ دا چاپێ، تێدا (٣٠) شعرێن خانی، د گەل وەرگێڕانا وان بۆ سەر زمانێ ترکی، بەلاڤکرن. وی ل دووماهییا کتێبا خۆ وێنەیێن چەند دەستنڤیسان دانایە، پشتی من ئەڤ کتێبا خۆ تمامکری و بەری کو بدەمە چاپێ دانەیەک ژ کتێبا د. قەدری گەهشتە من، بۆ پتر مفا من ئەڤ شعرێن د ڤێ کتێبێ دا هەین د گەل وان دەستنڤیسان ژی هەڤبەرکرن یێن ل دووماهییا کتێبا ناڤبۆری هەین.

مامۆستایێن پشکداری د پاراستن و بەلاڤکرنا شعرێن خانی دا کری کو هژماران وان ژ (١٦) کەسان دەرباس دبت.

٢- کتێبا (ئادە ل ناڤ بەغچێ ئەحمەدێ خانی) ئەوا د. مەسعوود کتانی، ل سالا ١٩٩٨ ل دهۆکێ چاپکری، و حەفت شعرێن خانی تێدانە.

٣- کتێبا (شەرحا دیوانا ئەحمەدێ خانی) یا مەلا عەبدررەحمان دوررە، ئەوا ل سالا ٢٠٠٢ ل ستەنبۆلێ هاتییە چاپکرن، و ئەو شەرحەکا کوردییە بۆ شعرێن خانی.

٤- کتێبا (دیوان و گۆبیدەیێ ئەحمەدێ خانی یێد مایین) یا مەلا عەبدوللاهێ ڤارلی، ئەوا ل سالا ٢٠٠٤ ل ستەنبۆلێ هاتییە چاپکرن، (١٠٩) شعر ب ناڤێ ئەحمەدێ خانی د ڤێ کتێبێ دا هاتینە بەلاڤکرن، کو گەلەک ژێ یێن خانی نینن.

٥- کتێبا (جواهر المعاني في شرح ديوان أحمد الخاني) ئەوا من نڤیسی و ل سالا ٢٠٠٥ ز ل دهۆکێ هاتییە چاپکرن. من د وێ کتێبێ دا دیوانا ئەحمەدێ خانی ب عەرەبی شەرحکرییە.

ئەڤە کۆما وان ژێدەرانە یێن من بۆ بەرهەڤکرنا ڤێ دانەیێ ژ دیوانا ئەحمەدێ خانی مفا ژێ وەگرتی، و ئەز نەشیام چ وان ب تنێ بکەمە بنیاتێ بەرهەڤکرنا ڤێ دانەیێ؛ چونکی چو ژ وان دتمام نینن، ئانکو هەمی شعرێن خانی ب خۆ ڤە ناگرن. لەو بۆ هەر شعرەکێ ژ ڤان شعران من دانەیا کەڤنتر کرە بنیات و من جوداهیێن وێ د گەل دانەیێن دی ل دەهمەنا هەر شعرەکێ ئاشکەراکرن. و من گەلەک جاران جوداهیێن دانەیێن چاپکری نەگۆتینە؛ ژ بەر کو ئەو ل بەر دەستن و خواندەڤان دشێت لێ بزڤرت.

ل دووماهییێ من دڤێت ژ دل سوپاسییا سەیدایێ هێژا د. ئامر طاهر بکەم، ئەوێ لێزڤرین و پێداچوونەکا هویر ل سەر ڤێ کتێبێ کری، و ب کارێ سەرراستکرنا وێ رابووی، تشتێ بوویە ئەگەرا هندێ کتێب ب رەنگەکێ باشتر بکەفتە بەر دەستێ خواندەڤانان.

هیڤییا من ئەوە ئەڤ کتێبە پێگاڤەکا دی بت بۆ ئامادەکرنا تمامتر و دورستترا (دیوانا خانی)، و خودێ هاریکارێ مە هەمییان بت.

(۱)

نەققاشێ ئەزەل[۱]

نەققاشـێ ئـەزەل ڕۆژا سـەرلەوحەیێ ڕەنگـین[۲] دا
پـەرگار ژ[۳] دەسـتان بـوو سەرصـەفحە کـو تـەزیین دا
تەذهیب و[٤] زەرەفشـان کـر سـەرلـەوحێ کیتابا عشـق
ڕەسـما ئـەزەلی کێشـا نەقشـێ خـوە نـوو ئـایین[٥] دا
دیباجـە کــو ئینشــا کــر فهرەســتە کــو ئمــلا کــر
جلدەک ژ عەناصر بەست نەفخەک ب سوفالین[٦] دا
ئـەطفـال[٧] و مەلــەک هــاتن وەســتانە دبســتانێ
(لا علـم لنـا) گـۆتن (ئەبجـەد) ب خـوە تـەلقین دا
وان سـادە روخـان مەشـقێ عشـقێ کـو تەمـەننا کـر
خەططـاطێ ژ حوسنێ خەط سەرمەشقەکی زەرریـن دا
ئـەز چوومـە دەرێ دێـرێ مـن دیـت کـو (روح اللـە)
تــەکراری موصــەووەر بــوو حــەتتا د نهــالین دا
وان جوملە (أنا الحق) گۆت من واحدێ موطلەق گۆت
سـاقی ب خـوە ئـەز گـرتم جامـەک مـەیێ نۆشـین دا
من نۆشی و سەرخوەش بووم (في الحال) مشـەووەش بـووم
ئەز چار و نەهـ و شەش بووم من تەکیە ب بالین دا[۸]
هەرچی کو مە بەر پێ کر[۹] هندی مە نەظـەر لـێ کر
من سەیر ل ئێکی کر[۱۰] لەورا مـە دل و دیـن دا[۱۱]

مــن دی هــەمی یــەک پەرتــەو ســاری د مــەظــاهر دا

مومکن هەمی ژێ پڕ بوون ئەمما نە د تەمکین دا[١٢]

ئــەو بــوو کــو زولــەیخایێ ئــێ دیتــی د یووســف دا

مــــەجنوونی د لــــەیلائێ فــــەرهادی د شــــێرین دا

جانــا ژ جــەمالا تــە ئــەز دێ کــو بــبم صــابر

شــەیخان و ئولوعــەزمــان جــانێ خــوە د کــابین دا[١٣]

مصــباحێ ئەبــەد مــن دی ئیرۆهــە د فنــدێ دا[١٤]

گــەنجا ئــەزەلی مــەرکووز مــن دی د گــل و طــین دا

مەعــذووره ئەگــەر صــووفی بــت مــونکرێ مــەحبووبان

گەر تێ کو[١٥] تەصەوور کت سررا کو د دووربین دا

مــا ســەجده تــەنێ مــن بــر بــەر صــوورەتێ مــەحبووبان

ئبلیســی نــەبر ســەجده لــەو مایــە د نــەفــرین دا

شــاهد بــی تــو ئــەی زاهــد مــەحبووب پەرەســتم ئــەز

بێ شاهد و مەی نابم شەیخێ مە ئەڤ ئایین دا[١٦]

جــانی ژ تــە ئــەی خــانی جانــان کــو بخــوازیتن

ها نوقطە ل بەر دانی[١٧] (فی الحال) د مزگین دا

---

(١) ئەڤ شعره ل بەر ڤان دەستنڤیسان بەرهەڤبوویە:

أ- دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی.

ب- دانەیا شێخ ئەحمەدێ فەقیرێ شاوری.

ج- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

د- دانەیا (خەلیل موذنب).

هـ- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.

و- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەيا (ب) زەررين.

(٣) د دانەيا (هـ) دا: (د دەستان) هاتييە، و ئەو دبێژت: د هندەک دانەيان دا (ب دەستان) هەيە.

(٤) د دانەيا (ج) دا: تەذهيبێ زەرەفشان، د دانەيا (د) دا: تەذهيب و زێراڤ شا كر.

(٥) د دانەيێن (ج، د، هـ) دا: نەوالين. و د دانەيا (و) دا: خوون و ئانين.

(٦) د دانەيا (ب) دا: جوزئەک ژ عەناصر بەست (هات خ)، و د دانەيا (ج) دا: د سەفالين. و د دانەيا (د) دا: ب سەقالين.

(٧) د دانەيێن (هـ، و) دا: ئەرواح. و د دانەيا (قەدرى يلدرم)ى دا: ئەطفال و مەلەک.

(٨) چار و نەهـ و شەش د حيسابا ئەبجەدى دا دكەفتە بەرانبەر (دطـو) ئانكو: ئەز خوار بووم، وەكى مرۆڤێ قەستا وەغەرێ دكەت، ڤێجا خوە دچەمينت، دا تشتێن خوە هلگرت.. و بەلكى مەخسەد ب چارێ هەر چار عونصر بن يێن كو هەبوون ژێ پەيدا دبت، و ب نەهێ هەر نەهـ فەلەكێن ل دۆر هەبوونێ دزڤرن، و ب شەشێ هەر شەش جهەت بن يێن لەشى هەين.. ئانكو: دەما من مەيا عشقا حەقيقى ڤەخوارى، ئەز بوومە هەبوون ب هەمى عونصر و فەلەک و جهەتان ڤە.

(٩) د دانەيا (ج) دا: ئيرۆ كو مە پورسى كر. و د دانەيا (د) دا: هەر چى كو مە بەر وى كر.

(١٠) د دانەيا (ج) دا: من سەيرەكى لەيلى كر. و د دانەيا (د) دا: من سەيرە ل يێكى كر. و د دانەيا (هـ، و) دا: مە سەيرەک ل يەكى كر.

(١١) د دانەيا (ب) دا: لەو مامە د لەومين دا.

(١٢) ئەڤ بەيتە د دانەيا (ج) دا نينە، و د دانەيا (هـ) دا ب ڤى رەنگييە: من دى هەمى يەک پەرتەو صادى د مەضايين دا، و د دانەيا (و) دا ب ڤى رەنگييە: من دى هەمى يەک سادە سازێ د مەظاهر دا.. و د هندەک دانەيێن چاپكرى دا هاتييە: مومكن هەمە ژێ پڕ نوور.

(١٣) د دانەيا (ج، د) د كالين دا، و د هندەک دانەيێن چاپكرى دا: (أولوا العرفان) هاتييە.

(١٤) د هەمى دانەيان دا، ژ بلى يا بنيات: ئيرۆهە د قەنديلێ، هاتييە.

(١٥) د دانەيا (ج، هـ، و) دا: كۆر دێ چ. د دانەيا (ب، د) گەر دێ كو. د دانەيا (يلدرم) دا: كۆر دێ كوو.

(١٦) د دانەيا (د) دا: شەيخێ مە ئەهالين دا.

(١٧) د دانەيا (ج، و) دا: خا نوقطە ل بن دانى، و د دانەيا (ج) دا نوسخەيا دويێ ب ڤى رەنگييە: هات تەقدير ل بەر دانى، و د دانەيا (هـ) دا: جانان ژ تە ئەى خانى جانانى دخوازيتن حا نوقطە ل بن دانى..

(٢)

ئەی واحدێ پەنهان[1]

ئـەی واحدێ پـەنهان کـو ژ ذاتـێ تـەیـە[2] پەیـدا
ئەڤ کەون و مەکان ئەرض و سەما گونبەدێ خەضـرا
ئەرواح و عوقـوول ئـەنفوس و ئـەعراض و جەواهر
خـالـن[3] د موصـەووەر نـە مەحـەلل و نـە هـەیولا
لـەوح و قەلـەم و کورسی و عەرش ئەنجوم و ئەفلاک
هـەم ئـاگر و ئـاخ ئـاڤ و هـەوا جوملـەئێ ئەشـیا
سـەد قافلـە مـەوجوود پەیاپـەی موتـەواتر
هەر لـەحظـە ژ صـەحرایێ عـەدەم تێن ب تەمـەننا
هـن نەقـدێ فـەنائێ دگوهـۆڕن ب بـەقائێ
هن نەقدێ ووجوودا[4] خـوە دکـن بـێ بـەدل ئـەفنا
هەر یەک ب ووجـوودا خـوە ووجـوودا تـە دخـوازت
(بالجملـە) خەریـدارێ جـەمالا تەنـە حـەققا
لـەو شـوبهەتی پیـرا ب هـەوەس طـالبێ یووسـف
دۆر هاتییـە (خـانی) کەلـەفا ڕیسـی د دەسـت دا
ئـەو ژی ب مـەتاعێ خـوە قوماشـێ تـە دخـوازت
(سـبحانک لـن تـؤیس مـن روحـک عبـدا)
ئەحمـەد ژ ثـەنایا تـە نـدا کـەت ڤـە چـو وەصـفا
(مـا أعجزنـي حمـدک أن أحمـد حمـدا)

---

(١) ئەڤ شعرە ل بەر ڤان دەستنڤیسان بەرهەڤبوویە:

أ- دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی.

ب- دانەیا ئیبراهیمێ کوڕێ سەید ئەحمەدێ بێسکی.

ج- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (ب، ج) دا: تەنە.

(٣) د دانەیا (ب، ج) دا: حالن.

(٤) د دانەیا (ج) دا: هن یەک ب ووجوودا.

(٣)

ئەی ئایینەئێ دل[1]

ئـــەی ئایینـــەئێ دل ب جـــەمالا تـــە موجـــەللا

سەد صەفحە ب یەک ذەررە ژ نوورا تە موطـەلـلا

ئنســان تــە ژ بــۆ عالــەمێ کــوبرا کــرە نوســخە

لەو موضـغەیـەکێ ژێ تـو دکـی عەرشێ موعـەللا

وەحدەت ب حەسەب کثرەتێ ئەعیانێ مـەظـاهر

هەر سـوو ب صفاتان دکـەتن کەشفێ تەجـەللا[2]

لـەو (مـختلـف القـول) و عەمـەل بوونـە خـەلائق

کـــافر ژ صـــەنەم بوونـــە ب نـــاقێ تـــە تەســـەللا

ســرا خــوە نهــانی تــە کــو دا ئەحمــەدێ خــانی

(أز غیـــر بـــری شـــد بـــە تـــو آورد تـــولا)

---

(١) ئەڤ شعرە ل بەر ڤان دەستنڤیسان بەرهەڤبوویە:

أ- دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی.

ب- دانەیا یبراهیمێ کوڕێ سەید ئەحمەدێ بێسکی.

ج- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

د- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (د) دا: کەشف و تەجەللا.

(٤)

ژ لەعلێ د یارێ ئەمن

ژ لەعلێ د یارێ ئەمن مەی ڤەخوارا
ب دل من دبەخشی بەدەخشان بوخارا
مودامێ د دەستێ غەمان دا زەبوونم
مودامی دخۆم مەی بکم ئەز مودارا
دەما کر مە عوذرا[٢] ئەوێ گولعذارێ
دبن بێ تەکەللوف دلێ من غەدا ڕا
هنارن ژ بۆ من دەراغووش پەروەر[٣]
هنارەک د تازە حەبیبا دلارا
نە یارا تە ئیرۆ نەظەر دا تە خانی
نە یاران تە مانە نە راحەت نە یارا

---

(١) ئەڤ شعرە ژ دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی هاتییە وەرگرتن.

(٢) د هندەک دانەیێن چاپکری دا: غەدرا، هاتییە.

(٣) د هندەک دانەیێن چاپکری دا: دەراغووشێ پوڕ دوڕ.

(٥)

سەروا مە ب زەرزەنگ .. [١]

سەروا مە[٢] ب زەرزەنگ و هەزار عشوە و مەش هات

عاشق[٣] کرن ئەحیا ل رەقیبان کو نەخوەش هات

سونبول کەملاندن گول و لالە خەملاندن

رەیحان شەتلاندن ل روخان تازە بنەفش هات

تەن دەرڤە نەبوو قەط نەددا بەختی گوشادەک

ڕوو دا مە شوکر کەعبەئ[٤] طالع کو دوشەش هات

تیپێ د فڕەنگان ب غلوو[٥] هاتنە رۆمێ

شوکرانە نیهانە[٦] ژ عەرەب هەم ژ حەبەش هات

ڕەشتۆزێ خوە نووبارە مە گەر گۆشە دخوازن[٧]

تیرا گۆشەئ دا تە هەدەف گرت و ب کەش هات

یان هات و ب نیڤا دلی کەت قەط نە دوەسطا

لەورا کو ژ بەر قەوسێ مە دی زێدە ب وەش هات

خانی بەسە بێ عاری چڕا زێدەئ سالان

ئیسالە ژ خوە طالع و بەختێ نە ب ڕەش هات[٨]

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:

أ- دانەیا ئیبراهیمێ بێسکی.

ب- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (ب) دا: هەروامە. و د هندەک دانەیێن چاپکری دا هاتییە: سەروا مە ب سەد ڕەنگ، و د هندەکێن دی دا: ب سەر زەنگ.

(٣) د دانەیا (ب) دا: باسط.

(٤) د دانەیا (ب) دا: کابێ طالعێ مە..

(٥) د دانەیا (أ) و هندەک دانەیێن چاپکری دا: پێدانە فڕەنگان و نیلۆ.

(٦) د دانەیا (ب) دا: شوکر نەهات.

(٧) د دانەیا (ب) دا: ڕەشتۆخێ خوەیە نووبارە مەگەر گۆشێ دخوارن.

(٨) د دانەیا (ب) دا: بەختێ تە ب ڕەش هات.

(٦)

عشوەیەك دا مە سەحەر[١]

عشوەیەک دا مە سەحەر وێ پەرییا حووری سرشت
شەفەقا بەرقێ جەمالێ دل و جان سوهت و برشت
مە نەزانی کو مەلەک یانە بەشەر یا پەری بوو
یەدێ بەیضا وەکو مووسایی ل قەتلێ ڤەدمشت
ب تەمەننایا شەهادەت عاشقان جان برە پێش
ئەللاه ئەللاه چ غەرەضدارە کو یەک فەردە نەکوشت
(کعبە اللە)ی جەمالێ مە دکر چینە طەواف
خەیبەری هاتنە من خال و خەط و چەنبەر و قشت
علمێ ئەسما مە ژبەرکر د دبستانێ صفات
طالبێ ذاتیمە لەو من شەممراند باغێ بهشت
ئادەمێ کامل ئەزم بوویمە مەسجوودێ مەلەک
موددەعی گەر نەبتن سەجدە ب من ها سەرێ خشت
خانیا دێ هەبتن بێ هونەران لاف و گەزاف
ئافەرین بەر تە کو ئەڤ شیوە ژ بۆ کەس تە نەهشت

---

(١) ئەڤ شعرە ژ دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی هاتییە وەرگرتن.

(٧)

میرێ مەجلس نەکەنت[١]

میرێ مەجلس نەکەنت موطربێ گۆیا چ بکەت

غونچە خەندان نەبتن بولبلێ شەیدا چ بکەت

نەینکا حوسنێ بوتان لازمە صاحب نەظەرەک

کەسێ بینا کو نەبت دلبەرێ زیبا چ بکەت

بێ کەرەم ناچتە تیپا عەدوان مەردێ شەجیع

تیغێ ئاهیختە[٢] بێ دەستێ توانا چ بکەت

طالبێ علم و کەمالێ نەبتن قابلێ فەیض

حکمەت و تەربیەتا عالمێ دانا چ بکەت

طەبعێ[٣] خانی صەدەفا گەوهەرێ عرفانە وەلێ

مەتنخوانەک کو نەبت صاحبێ مەعنا چ بکەت

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:

أ- دانەیا ئیبراهیمێ بێسکی.

ب- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ج- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (ب) دا: یغێ ئاهیخینە، و د دانەیا (ج) دا: تیغە ئاخوفتیێ، و د هندەک دانەیێن چاپکری دا: تیغێ ئاهەن چیتە.

(٣) د دانەیا (ب) دا: قەلبێ.

(٨)

ئەی دلا گەر تە دڤێتن
ببی دائم مەسروور[١]

ئـەی دلا گـەر تـە دڤێـتن ببـی دائـم مەسـروور
د طـەرەبخانـەئێ دونیـا ڤـەخوە ئاڤـا ئـەنگوور

پـێ نـەبـە[٢] غەفلـەتێ غـەوغائێ جـەهانێ بـدڕین
ژ مـەقامێ کـو ب هـش تـێ ژ صـەدایێ طـەنبـوور

زمزمـا زەمزەمـەیا راهـێ حوسـەینی ژ حجـاز
ڤـەخوونت کەعبـەیێ[٣] دل تـا بتـە (بیت المعمـور)

پـەردەئێ ظـولمـەتێ عشـقا ل جـەهانێ[٤] بـدڕین
ژ نـەظـەرگـاهێ جـەمالێ تـو حجـابێ بکـە دوور

مەنظـەرێ دیـدەئێ جـانێ تـە مونـەووەر نـەبتن
نەصلێ[٥] (ما زاغ) نەکێشی تو ژ خال و خەطێ هوور

گونـەهان گـەر نـەبویان لـەذذەت و ذەوقـەک حاشا
فاعـل ئـاثم[٦] نـەدبوو، تـارک و تائـب مـەئجوور

مەی و مەعشووق و هەوەسبازی و دونیایێ زوهوور
نـەبوو وانـا نـەدبوو ئسـمەکێ (اللـه)ی غـەفوور[٧]

من گونەهـ تێ ب گوناهان کو د نیڤ باغێ جەهان
ثەمەرێ خوەشتر ئەڤن، بوون ب حەرامی مەشهوور

هنگی دەورێ فەلەکێ ساغەرێ مە دەور[٨] دکەت
مەهـ و سالان دگرت هەروە ژ عـومرێ مـە قوصـوور

ڕابه ئەی ساقییێ مەهوەش تو ژ ڕەغما فەلەکێ

بده من بادەئێ لەعلێ تو ژ جاما فەغفوور

شەیخێ جام ئەر نەفەسێ هەمدەمێ دل کەت بێ[٩] موراد

ل موورادێ دلێ موورده دبتن کەشفێ قوبوور

یەعنی ئەو خانەئێ گل نابتە قابل قەطعا

نە ب چەشمێ دلێ ناظر نە ب ڕوویێ مەنظوور

عشقبازی دو طەریقن چ حەقیقەت چ مەجاز

شەمعێ جان دێ بسوژیتن چ ب نار و چ ب نوور

شەبێ ظولماتێ ب ئمکانێ دبت صوبحێ نوما

ئافتابێ ئەحەدییەت ژ فەلەق تێتە ظوهوور[١٠]

سەر و مال و دل و جانێ مە فدایێ تە بتن

بکە قەلبێ مە تو ساقی ژ شەرابا خوە طەهوور

دا بکەم کەسبێ مەقامات و عولووێ دەرەجات

یا بکەم کەشفێ کەراماتێ ژ دارا مەنصوور

زاهدا گەر تە دڤێتن تو خودێ ناس بکی

وەرە بەر سایەئێ شەمشاد قەدان قەط مەچە دوور

ب زیارێ[١١] وەرە قەیدا شەجەرا وادیێ قودس

کو بزانی ببهی صیتێ (أنا الله) ژ طوور

ئەز لەما شیفتە و والهێ مەحبووبانم

کو د نیڤ ئاییینەئێ جەبهەتێ وان من دییە نوور

هەر دەما نەترکێ خلخالێ بنێ تێنە خورووش

هەر دەما طورره ژ بەر طایێ قەصەب تێتە صودوور

یانــه کــاکول ژ کنــارێ کولــەهێ کــەچ بــدەرین

یا خەطێ مسکێ برێژ[۱۲] کەت ژ کنارێ کافوور

کــافرێ عشــقم ئەگــەر ئــەز نــەدەمێ ئیمــانێ

یــا ب محرابــێ برروویــان نــەبرم ســەجدە ژ دوور

واعظـا گوهـ بـدە مـن دا ببهـی نـەقلێ صـەحیح

موصــەفا چــەهرەئێ خووبانــە کتێبــا مەســطوور

دەفتەرێ عشقێ نەدا دەست تە موعـەللم ژ ئـەزەل

مەعنــەیا ئایــەتێ حوســنێ ل تــە لــەوما مەســتوور

بێ تەکەللوف دخورم سووندێ ب قورئانێ شەریف

خانیــا صــوورەتێ جانانــە ب مــن ســوورەئێ نــوور

---

(۱) ئەڤ شعرە ژ دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی هاتییە وەرگرتن.

(۲) د هنــدەک دانــەیێا چــاپکری دا: پەنبــەئێ، و ســەیدا عەبــدررەحمان دوررە و عەبــدللا ڤــارلی د دانەیێن خوە دا کرینە: پەردەئێ.

(۳) د دانەیا (ڤارلی) دا: ڤەدخوند کەعبەیێ.

(٤) د دانەیا (ڤارلی) و هندەک دانەیێن دی یێن چاپکری دا: پەردەئێ ظولەتێ ئەشغالێ جەهانێ.

(٥) د دانەیا (ئامەدی) و هندەک دانەیێن دی دا: نەخلێ، هاتییە.

(٦) د هندەک دانەیان دا: فاعل عاصی.

(۷) ئەڤ بەیتە د دانەیا (ئامەدی) دا نەهاتییە.

(۸) د هندەک دانەیان دا: دوور.

(۹) د دانەیا ڤارلی دا: ب.

(۱۰) ئەڤ بەیتە د دانەیا (ئامەدی) دا نینە.

(۱۱) د هندەک دانەیان دا: ب زبانێ.

(۱۲) د هندەک دانەیان دا: برسکت.

(٩)

دیسان دلێ شەیدا ژ نوو[١]

دیســـان دلـــێ شـــەیدا ژ نـــوو
بـــێ ئختیـــار پـــەرواز کـــر
صـەیدەک دییـە و بەردایـە دوو
مـــەیل و فـــڕا شـــەهباز کـــر
مـەیلا وی مەحضـا حکمەتـە
صـــەیدا وی عـــەنقا ســـیرەتە
طـــەیـرێ وی بـــالا هممەتـــە
لـــەورا طـــەلـــەب ئـــەڤراز کـــر
عـەنقا ب دەست کـەس ناکـەڤت
دامـــەک دڤـــێ ئـــەو دا کـــەڤت
نابـــت کـــو غافـــل ڕاکـــەڤت
ئـــێ قەصـدێ صـەیدا بـاز کـر
صـەییادییا مـن بـوو عـەبـەس
دائم ل من تـەنگ بـوو قەفـەس
راحەت نەبووم ئەز یەک نەفەس
مـن لـەو ب ئـەفغان سـاز کـر
ســـاز و ســـەمایا صـــوحبەتێ
گۆڤەنـــد و چـــەرخا دەعـــوەتێ
فکریمـــە شـــەکل و قامـــەتێ
بیـر تێیـە مـن ب ئـاواز کـر

شـــەكلێ مـــەجازی چەندەكـــە
صـــەیدا حـــەقیقی وەردەكـــە
تـــەیغوونێ قەیـــدا لـــێ ڤەكـــە
بـــەحری مـــە بـــەر ئەنـــداز كـــر

نێچیـــر د بـــێ تـــەیغوون بـــتن
چەندەک ل پێشبەر خوون بـتن
شـونقار نـە دێ مـەجنوون بـتن
ئـەسـكۆف ژ چاڤـان بـاز كـر

شـــونقارە چـــاڤ تەیغوونـــە دل
بەردانـــە دوو چاڤێـــت ب كـــل
خـــانی ئـــەوان گێـــڕا خـــەجل
لـــەورا مـــەجاز ئاغـــاز كـــر

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:

أ- دانەیا ئیبراهیمێ بێسكی.

ب- دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(١٠)

ئەز چوومە دەرێ مەیکەدەئێ[١]

ئــەز چوومــە دەرێ مەیکــەدەئێ صــوبحەیەکێ زوو
مــن دی یــەکی ئەســمەر
قامــەت ب مثــالێ دارێ شمشــادێ[٢] دو گیســوو
مانەنــدی دو ئــەژدەر
چین چین کربوو بسک ل سەر گەردەنێ روخسار[٣]
مانەنــدی دو شــەهمار
کەرکەر دخوەشین زولفێ ل سەر قەوسێ دو ئەبروو[٤]
مانەنــدی دو شــەهپەڕ
مــاییم موتــەرەققب مەگــەر ئــەو مــەظــەهــرێ ئعجــاز
جــارەک ب دوســەد نــاز
حــالێ مــە تەفــەححوص بکــە بێــژە کــو ئەســیرۆ
ئــەز بــۆ تەمــە خــەمخوەر
مــن گــۆتی: د وەقتــێ ســەحەرێ ئــەو چ تــە دا مــن
ئــەی ســەروقەدا مــن
گــۆتی: تــو نزانــی چیــە مــن دا تــە فــەقیرۆ
(أعطیتــک کــوثر)
حــەتتا ڤەکــە لــەوحێ صــەدەف و خامــەئێ یــاقووت
نێزیکــی ب لاهــووت

مـــن ســـەیرکرن ســـدره و طـووبـا قــەد و دلجـــوو
نیـــنن چـــو بەرابـــەر[٥]
هنـــدی مەلـــەک و حـــوور و پـــەری بێنـــە تەماشـــا
(حاشـــا ثـــم حاشـــا)
کـەنگی دبـــن ئـــەو لائقـــی نـــەظـظـارەئێ ئـــەبروو[٦]
ئـــەی دل مەکـــە بـــاوەر
یـــارێ ژ دەرێ مەیکـــەدەئێ مـــن مەکـــە بـــێ بـــار
ئـــەی ســـەییدێ موختـــار
ســـاقی کـــو تـــووی (أشـــهد باللـــه)ی کـــو[٧] ئیـــرۆ
خـــانی بوویـــە مـــەیخوەر

---

(١) ئەڤ شعره ژ ڤان دانەیان هاتییه وەرگرتن:
أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.
ب- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.
ج- دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی.
(٢) د دانەیا (ب) دا: قامەت ب مثالێ دارێ چنارێ و..
(٣) د دانـەیا (ب) دا: چـین چـین دمەشـین زولـف ل سـەر گولشـەنێ روخسـار. و د دانـەیا (ج) دا: چین چین دمەشن زولف ل سەر گولشەنێ روخسار.
(٤) د دانـەیا (ب) گەهـ گەهـ دوەشـین بسـک ل سـەر..، و د دانـەیا (ج) دا: گەهـ گەهـ دخوەشـین بسکێ ل سەر..
(٥) ئەڤ بەیتە د دانەیێن (أ، ب) دا نینە.
(٦) د دانـەیا (ب) دا: کـەنگی کـو دبـن لائقـی نـەظرا ئـان ڕوو، و د هنـدەک دانـەیێن چـاپکری دا: کەنگی دبن ئەو لائق و هەڤرِنگێ دو ئەبروو.
(٧) د دانەیا (ج) دا: د.

(١١)

بيداى فنا بنم[١]

[ب زمانێ تركى]

بيداى فنا گر چه بنم رهگذرم در

عنقاى بقا همت همراه پرم در

وهم أيلمزم سهم بلا قوس فلك دن

أتلسه چو دستم ده توكل سپرم در

بن باغ جهان إيچره عجب نخل بلايم

باشمده بلا برگ و مشقت ثمرم در

ساقى بكا إمداد قلوب فاتح باب أول

ميخانه طريقنده كه أول سفرم در

بن عاشق ديدارى نه حاجت غم ديوار

جنه دخى بر پردهئى قطع نظرم در

پروانهئى پر سوختهئى شمع قديمم

نيران جهنم شررى بال و پرم در

آلام و جفاسيله خوشم بن رهى عشقك

خانى بكا بو يولده قدم چشم ترم در

---

(١) ئەڤ شعره ژ دانەيا خەليلێ بايەزيدى هاتييه وەرگرتن.

(۱۲)

صەیدێ چەنگالا سەرێ زولفا شەها شەهبازم ئەز[1]

صەیدێ چەنگالا سەرێ زولفا شەها شەهبازم ئەز

مەستێ جاما عشوەیا شەهنازێ نازک نازم ئەز

رەمز و ئعجازێ دخووبان بێ عبارەت مەدح دکەم[2]

مورشدێ کامل ئەزم ئیرۆهە صاحب ڕازم ئەز

بەیضەیا ئەز تێ عەبەس بوو ئاشیانا من قەفەس

گەر چ دل تێ پڕ هەوەس بوو بێ پەڕ و پەروازم ئەز[3]

ڤێ حەیاتا حیرەتێ چ بکەم بەقا نینە[4] ژ بۆ

لەو شەهیدێ غەمزەیا وێ دلبەرا طەننازم[5] ئەز

دەردەمەندەک من دڤێتن هەمنەفەس بت خانییا

گەر مە هەمدەستەک هەبیتن سازێ خوەش ئاوازم ئەز

---

(۱) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:

أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ب- دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(۲) د دانەیا (ب) دا: ب عبادەت سەح دکەم.

(۳) گەر چ دل پوڕ بێ هەوەس بوو ب پەڕ و وپەروازم ئەز.

(٤) د دانەیا (ب) دا: عبرەتێ چ بکم بەقا نینن.

(٥) د دانەیا (ب) دا: تەن نازم.

(١٣)

هەر دنالم شەڤ و ڕۆژان[١]

هـەر دنـالـم شـەڤ و ڕۆژان مەگـەر ئـەییوبم ئـەز
هێســتران هــەر ڤــەدمالـم مەگــەر یــەعقووبم ئــەز
ب کـەرەم دەسـت ژ مـە بـەردن گـول و وەردان بکـن
وەر بپێچـین ب جـەفایێ خـوە نـە مـەکتووبم ئـەز
هندەکێ غەم هەیە دائم ل من ئەو ڤێک دکەڤن
ئەز نزانم کو ب چاڤ وان خوەیی مـەحبووبم ئـەز
غەم طـەلـەبکارێ مەیە ئەم خوە طـەلـەبکارێ دیار
وە طـلسـمێ طـەلـەبێ طـالـب و مـەطـلـووبم ئـەز
عەجـەب ئقبـالـێ ژ مـن نـهـە خـانی کـو ل بـال
پادشــاهێ غــەم و دەردان وەهــە مــەرغووبم ئــەز

---

(١) ئەڤ شعرە ژ دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی هاتییە وەرگرتن، پاشی ل بەر دانەیا د. قەدری یلدرم هاتییە سەرڕاستکرن.

(١٤)

هێدی ل ئەبریشەم بدە[1]

هێدی ل ئەبریشەم[2] بدە ئەی موطربێ دەمساز
سەد دل بۆ ڤەبن بەستنە هەر یەک ب دوسەد ناز
ئەی بادێ صەبا پڕ مەهەژین طوررەئێ دلدار
عوششاقێ ب نالینە ژ بەر غوللە[3] و شەهناز
ساقی بگەڕین بادەئێ ئەنگوور ب طەنبوور
جانا بدە من بووسەیەکێ هەروە ب دلخواز
رووحا من و سررا د روخێ یارێ ب یەک ڕا
ڕۆژا ئەزەلی بوونە ب دل هەمدەم و هەمڕاز
خانی تە غەلەط زانییە ئەو هەر ژ خوە یەک بوون
خەللاقی تەعەددود ب مەظاهر کرە ئعجاز

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:
أ- دانەیا ئیبراهیمێ بێسکی.
ب- دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د هەمی دانەیان دا ب ڤی ڕەنگی هاتییە، و ئەگەر ئەو ببتە (بریشەم) کێش دێ یا دورستتر بت.

(٣) د دانەیا (ب) دا: مورخوولەء.

(١٥)

ئەز چوومە باغێ سۆرگولان[1]

ئەز چوومە باغێ سۆرگولان　　وەقتێ سەحەرگاهێ ب خەف
من دی صەدایا بولبولان　　داگرتبوون هەر چار طەرەف
صەوتا هەزار و قومریان　　دەنگێ رەباب و موغنیان
تەشبیهی بەزما بەنگیان　　هەڤدەنگی هەڤ بوون چەنگ و دەف
مانەندی مەست و سەرخوەشان　　ئەز چوومە بەزما مەهوەشان
ئەبروو کەمان و چاڤ ڕەشان　　جەرگ و دلێ من کر هەدەف
پەیگان د جەرگی دل پەڕی　　سنگ بوویە صندووقا بەری
صەددەق ژ حوسنا تە پەری[2]　　هێژا ل من کر کەرب و گەف
هێژا ل من بوو کەرب و کین　　ظاهر غەضەب باطن کەنین
لێ غەمزەیەک دا من نهین　　عەقلێ مە دیسان بر[3] تەلەف
دیسان حەبیبا چاڤ بەلەک　　ئحسان د گەل مە بوون گەلەک
لەورا د گەل زولفێن هەلەک　　ئالۆز مە دیتین[4] قشت و لەف
شتری[5] و قشت و زولف و خال　　هەمیان ل سەر روخسارێ ئال
ڤێکرا هەبوون جەنگ و جدال　　لێک ئالیا بوون صەف ب صەف
صەف صەف مە دی وێ کریە جەنگ　　هندەک حەبەش هندەک فەرەنگ
ڤێکرا براندن[6] وەک خەدەنگ　　ڤێکرا هەبوون وان لاف و لەف
ڤێکرا هەبوون دەعوا و شەر　　دەربوون ل من تیپا تەتەر[7]
ژێک ڕاکرن قەلب و جەگەر　　رهتن ژ دل خوونا ب کەف

رهـــــتن ژ دل خوونـــــا دلان   شـــەهمار و زولفـــێ ســـەرملان
بـێ رەحـم و مەسـت و قـاتلان   مەی خوار ژ فنجانـا صـەدەف[8]

وان مـــەیخوران ئەبتـــەر کـــرین   بـێ قـووەت و ڕەنـگ زەر کـرین
وەللاهــ ژ دل کەرکـــەر کـــرین   خـانی بەسـە ئاهـ و ئەسـەف[9]

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:
أ- دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی.
ب- دانەیا شێخ ئەحمەدێ فەقیرێ شاوری.
ج- دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (ب) دا: صەددەق ژ حوسنێ ئـەی پـەری، و د دانـەیا (ج) دا: پـەیکان و و جـەرگ و دل پەری تەن بوویە صندووقا بەری صەددەق ژ حوسنێ ئەی پەری.

(٣) د دانەیا (ب) دا عەقلێ مە کر دیسا تەلەف، و د دانەیا (ج) دا: کر.

(٤) د دانەیا (ب) دا: لەوما مە دیتن، و د دانەیا (ج) دا: تێتن.

(٥) د دانەیا (ج) دا: شەطرەء.

(٦) د دانەیا (ج) دا: تێک ڕاپڕاندن.

(٧) د دانەیا (ب) دا: لاف لاف و خەمری دبەر   شەهمار و زولف هاتینە سەر.

(٨) د دانـەیا (ج) دا: ڕێهـتن گەلـەک خوونـا دلان شـەهمارێ زولفـا سـەرملان بـێ رەحـم و مەسـتێ قاتلان مەیخوەر ژ فنجانا صەدەف.

(٩) د هنـدەک دانـەیێن چـاپکری دا: خـانی ب ئاهـ و پـوڕ ئەسـەف. و د دانـەیا (ب) دا: خانییـە پـڕ ئەفغان و خەوف. و د هندەک دانەیان دا (کرین) د هەر سێ ڕێزکان دا بوویە (کرم).

(١٦)

ئەی دل ئەگەر ب نەقدێ جان[1]

ئەی دل ئەگەر[2] ب نەقدێ جان
جنســێ گــران بهــایێ زولــف
دێ بکـــڕی بـــزان مـــەجان
جەوهــەرێ جانفــدایێ زولــف
غونچــەئێ تــەنگ حەوصـــلە
دل ژ ڕکـــــان بگرتبــــــی
صـوبحەگەهان کـو سـەر دکـەت
لـەخلەخـەئێ هـەوایێ زولـف
مەشقێ دکەت ت مەکتەبان[3]
ڕویــێ نگــار و حوســنێ خــەط
بەنـــدە هـــەزار و طـفلـــێ دل
هاتنـه بـەر مـەلایێ زولـف
عاشـقێ بـێ جەگـەر مەگـەر
صـــەبرێ ژ جـان و دل دکــەت
مـــانعێ گـــەنج مەقصـــەدە
هەیبـەتێ ئـەژدەهایێ زولـف
هەر سەرێ موو ب سازەکی[4]
جلـــوە دکـــەت ب نـــازەکی
عاشـــــقێ عشــــــقبازەکی
بەندە دکـەت ب لایـێ زولـف

رۆم و فـــەرەنگ و هنـــدییان
خـــال و نشـــان و خـــەمرییان
خەنجەر و شیر و مصرییان[٥]
جەنگـە ل بـەر لـوایێ زولـف
تـــاج و تۆمـــار و بـــن پـــەڕان
لـــەعل و گوهـــار و گەوهـــەران
سـەرخوەش و دیـن و ئەبتـەران
ذەوقە د گەل سەمایێ زولف[٦]
لاو و رەوال و ڕیســـــــپییان
میـــر و وەزیـــر و جنـــدییان
سـەرخوەش و مەست و بـەنگییان
دەردە ژ ماجـــەرایێ زولـــف
شـــەیخ و موریـــد و ســـالکان
شاهـــ و فـــەقیر و مالکـــان
چوست و چەلـەنگ و چاپوکـان
دل کەتـە بەنـدە پـایێ زولـف
ئـــەفعی و مـــار و ئـــەژدەرا
مســـک و زوبـــاد و عەنبـــەرا
نەفخـــــەئێ رووحپـــــەروەرا
رائحـــەئێ هـــەوایێ زولـــف
بـــێ مـــەی و بـــێ دەوایـــەکی
بـێ دەف و چـەنگ و نایـەکی
دیـــن دکـــەتن مەلایـــەکی
جـەذبـەئێ دلروبـایێ زولـف

میــــر و مــــەلا و مــــاهران
چەنـــدی بـــەلیغ و شـــاعران
خـــانی و هنـــدی حاضـــران
دەردە[٧] ژ دەستێ طایێ زولف

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتن:
أ- دانەیا ئیبراهیمێ بێسکی.
ب- دانەیا زەینەلعابدینێ ئامەدی.
(٢) د دانەیا (أ) دا: ئێ دا کڕی.
(٣) د دانەیا (ب) دا: مەشق دکەت سیم قوطوبان.
(٤) د دانەیا (ب) دا: هەر سەرێ مووی سەزایەکی.
(٥) د دانەیا (ب) دا: خەنجەر و شیرێ تورکییان.
(٦) د دانەیا (ب) دا: رەقصێ ل بەر هومایێ زولف.
(٧) د دانەیا (ب) دا: دادە.

(۱۷)

ئەی دلێ قەلب ناهەژی[۱]

ئەی دلێ قەلب[۲] ناهەژی یەک سەرێ موو ژ طایێ زولف
گەر نە هەژی تو پێلەکێ شوبهەتی من ل بایێ زولف
خوون و دل و جەگەر دخوون نافەفرۆش[۳] هەر سەحەر
بادێ صەبا کو تێک بدەت سونبولێ مشکسایێ زولف
غونجەئێ تەنگ حەوصەلە دل ژ رکان بکر دبت
صوبحەگەهان سەهە دکەت لەخلەخەئێ هەوایێ زولف
مەشقێ دکەن د مەکتەبان ڕوویێ نگارێ حوسنێ خەط
هندە هەزارێ طفلێ دل هاتنە بەر مەلایێ زولف
عاشقێ بێ جەگەر مەگەر صەبرێ ژ جان و دل دکەت
مانعێ گەنج مەقصەدە هەیبەتێ ئەژدەهایێ زولف[٤]
طالبێ نوورێ غەیبم ئەز مامە د قەید و ظولمەتە[٥]
هیڤی خودا و هممەتە حاضرێ ئەولیایێ زولف
بەحرێ جەمالێ یار ئەگەر کەشتییێ تێ صەبرێ بکت[٦]
دەستێ من و تەعەللوقا دامەنێ با خودایێ زولف[٧]
طالع و بەخت گەر مە دی دەولەتێ سەرمەدی مە دی
دل کو خوە دایە بەر سها چەنک و پەڕێ هەوایێ زولف
خانییێ ژار و بێ نەوا لێ دجڤن وها ستەم[٨]
لەو دڕەڤی ژ دەرگەها شێر و شەها نەوایێ زولف

(١) ئەڤ شعرە مـن ژ دانـەیا زەینەلعابـدینێ ئامـەدی وەرگرتییـە، و د چاپا ڤـارلی ژی دا هاتییـە، و پشکەک ژ ڤێ شعرێ د شعرا بۆری دا هاتییـە، و ژ بـەر وان مـالکێن جودا مـن ئـەڤ شعرە وەک شعرەکا سەربخۆ دانایە.

(٢) د دانەیا ئامـەدی و یا ڤـارلی دا (قـەلب) هاتییـە، و بـەلکی مەخسـەدا شاعری ل ڤێـری پالـدانا صفەتی بـۆ مـەوصـووفـی بـت، ئانکو: (قـەلب) -و مەخسـەد پێ ئـەو تشـتە یێ وەردگـەڕییێت- ل ڤێرێ سالۆخەتێ دلی بت، دبێژت: ئەی دلێ مـن ئـەوێ هـەردەم وەردگـەڕییێت و ل سـەر حالـەکی نامینت، تو ناهەژییێی..

(٣) د دانەیا ڤارلی دا: نالی فرۆشی. و ئەگەر بێژین: خوونێ دل و.. دێ دورستتر بت.

(٤) ئەڤ هەر سێ مالکە د شعرا بۆری دا هاتینە.

(٥) د دانەیا ڤارلی دا: د قەیدا ظـولـوماتێ.

(٦) د دانەیا ڤارلی دا: کەشتی تێ سەیرێ گەر بکەت. و د دانـەیا (یلـدرم)ی: کەشـتییێ صـەبرێ گـەر بکەت.

(٧) د دانەیا ڤارلی دا: دەستێ من تێ تەعەللوق دا من تا خودایێ طـایێ زولف

(٨) د بنیات دا: ستەم جەفا.. لێ پەیڤا جەفا یا زێدەیە ژ وەزنێ.

(١٨)

ژ دەردێ عشقێ بەدحالم[١]

ژ دەردێ عشـــقێ بـــەدحالم
عەجەب بەربوویە[٢] من نـارەک
وەرە جانـــا ببـــین حـــالم
نــە مــن دل مــا نــە دلــدارەک
نــە دلــدار و نــە مــن دل مــان
نــە ئالئـال و نــە سۆرگول مـان
نــە رەیحـان و نــە سـونبول مـان
د دل دا مــن خـەلی[٣] خـارەک
د دل دا مــن خـەلی[٤] پـەیکان
وەرە ســەر مــن بکــە ئحســان
ل گــۆراهی رەقیبـــی مـــان[٥]
ببــین خــوەش بــوو برینــدارەک
ڤــەدە دەســـتان حــەبیبا مـــن
بکــە دەرمـــان طـــەبیبا مـــن
بکـــە دەرمـــان برینـــا مـــن
ب دەست و تللێ مویـارەک[٦]
برینــداران بــرین خــوەش بــوون
رەقیبـان هــەردو ڕووڕەش بـوون
د باغێ حوسنێ گول گـەش بوون
نەکێشـــت بولبـــول ئـــازارەک

سـەحەر بولبـول ب هـاواره
د دل دا ئـــەو برينــــداره
كـول و نـالين ژ بـۆ عـاره
نـە گـول مانـە نـە گولنـارەك

نەكێشـت بولبـول ئـازارێ
ل رەغمـا موحبـەتا خـارێ
ل فەصـلا مـاهێ ئـازارێ
نـەمينت قـەط ل دل بـارەك

ل دل بـارێ غـەمان بـاره
نــە نيسـانه نــە ئـازاره
هـەڕۆ خــانى ب هـاواره
د دەسـتى مايـە گوفتـارەك[٧]

---

(١) ئەڤ شعره ژ دانەيا زەينەلعابدينێ ئامەدى هاتييه وەرگرتن.

(٢) د دانەيا ئامەدى دا هاتييه: پوڕ بوويه.. بەلێ د دانەيا ڤارلى دا: بەربوويـه. و ب هزرا مـن ئـەو دورستتره.

(٣) د دانەيا ڤارلى دا: خارى.

(٤) د دانەيا ڤارلى دا: خارى.

(٥) د دانەيا ڤارلى دا: د عشق دا رەقيبێ من مان.

(٦) د دانەيا ڤارلى دا ئەڤ چارينە ب ڤى ڕەنگييه:

ڤەكە دەستان حەبيبا من   بـكـه دەرمـان برينا مـن
برين كووره طەبيبا من   بكه دەستێ خوه موبارەك

(٧) د دانەيا ڤارلى دا ب ڤى ڕەنگييه:

ل دل بـری غـەمـان یـارە   نـە نـیـسان و نـە ئازارە

هـەر وا زانـی ب هـەوارە   د دەسـت دا مایە گوفتارەک

ئـەر نـە هـودهودە ژ سەبا   تـێـی و دچـت شوبهەتی با

پـرِس کر ژ من دلبەر زیبا   بـریـنـا مـن ئەوێ جارەک

رِەوشـەن کـر موحبەتا یارێ   دل و جـان کـەردی بیمارێ

رەقـص و سەما هاتە خارێ   لـەو من دیتی ل با جارەک

داغ و بـریـن تـێـک بەلایێ   خـانـی ب وان رِەنگین دایێ

جـەور و جـەفـانـە تەبایێ   گـازی کـری وی موبـارەک

(١٩)

فات عمري فى هواك
يا حبيبي كل حال[١]

فـات عمـرى فـي هـواک يـا حبيبـي كـل حـال
آه ونــالم همــدمم شــد در فراقــت مــاه وســال
گـر بـنم قـانم ديلرسـن چـوق دن أولـموشـتر حـلال
مەست و سەرخۆشم ژعشقێ من نەما عەقل و کەمال

أنـت فكـرى فـى فـؤداى أنـت روحـى فـى الجسـد
لشــكر غمهــاى تــو ملــک دلــم ويــران كــرد
داده گلـدم عشــق ألنــدن أيســترم سـندن مــدد
ڤان تەتاران کرنە تالان عەقل و دين و ملک و مال

طــال غمــى، زاد همــى، شــاع سـرى فـى المـلا
تشـــنهء جـــام وصـــالم چـــون شـــهيد كـــربلا
يوقســه سـن ديوانـه أولـدن نيجـه حـالن أى دلا
يان ژ نووڤە عشوەيەک دا مـن حەبيبا چاڤ غـەزال

بـــت هجرانـــا حبيبـــى لســـت منـــى عالمـــا
مـــردم از درد فراقـــت غـــافلى از حـــال مـــن
جـان و دل دن عـرض قلـدم حـالمى جانانـه بـن
عەرضێ حالا من تو غافل قەط نەپرسی عەرضحال

هل لنا من نعمة الوصل حبيبی من نصیب
اوفتادم بر درت بی چاره سرگردان غریب
دردمن چوق الیک سندن اونه یوق هیچ طبیب[٢]

ئەی طەبیبێ من دەوایێ دەردێ خانی هەر وصال

---

(١) ئەڤ شعره ژ ڤان دانەیان هاتییه وەرگرتن:

أ- دانەیا شێخ ئەحمەدێ فەقیرێ شاوری.

ب- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ج- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.

د- دانەیا مەلا ئەحمەدێ قۆغی (دیوانا جامع).

هـ- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د پتر ژ دانەیەکێ دا: (هیچ بیر طەبیب) هاتییه، و بەلکی بیر یا زێده بت.

(٢٠)

شیوەء و عشوەء و نازێد
کو دلدار دکن[١]

شـــیوەء و عشـــوەء و نازێـــد کـــو دلـــدار دکـــن
عاشـــقان بـــۆ چ گـــەلۆ هنـــده قـــەدەر هـــار دکـــن
گول د گەل بولبولی خوەش طـەبعە و خەندانـه وەلـێ
بـــێ وەفـــایی و جـــەفایا کـــو دکـــن خـــار دکـــن
هـوون مـەکن لـەومـه ژ صـاحب کـەرەمان چەنـدینو
کـو چرانـه ئـەم و ئـەو بـێ زەره[٢] و بـێ زار دکـن
وان دڤـێ هـەمی کـەس زێـده ژ وان رازی بـن
لـــێ رووز ب تەلـــەس هنـــدەکان ســـار دکـــن[٣]
دلبـەران گـەر نـەڤیا عاشـق و شـەیدا پـوڕ بـن
بـۆ چـرا زینـەت و خـەملێ ل خـوه ئـەو بـار دکـن
روحێ[٤] عاشق ڕوویێ مەعشووق ب سەر موتتەحدن
موتەعـــەدد ئەرضـــێ جەوهـــەر ئنكـــار دکـــن[٥]
عـزەت و ڕوومـەتی دان جوملـه ژ بـال باخوێینـه
دا بزانـی تـو کـو نـه شاهـ و نـه خونـدکار دکـن
واجـب و لازمـه دائـم ل مـه کـەتما ئەمـەلێ
عـــارف و عاقـــل و دانـــا ژ خـــوه ئنكـــار دکـــن
نـــه وەکـــی خانییـــه نـــادان نەگهشـــتی ئـــاڤێ
پەلـــەکا هلـــددت[٦] یـــا د دل ئظهـــار دکـــن

---

(١) ئەڤ شعره ژ دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی هاتییه وەرگرتن.

(٢) د دانەیا ئامەدی دا: ذەرەء، هاتییە.

(٣) د دانـەیا ئامـەدی دا: ل روزێ تەباسـی هنـدەکا سـار دکـن. ە د دانـەیا ڤـارلی دا: لـەو ژ رووزێ تەباسی هندەکێد وان سار دکەن.

(٤) د دانەیا ڤارلی دا: ڕوویێ. و ئامـەدی دبێـژت: د هنـدەک دانـەیان دا (روخێ) هاتییـە. و ل نـک وی ل شوینا (ب سەر): بەس و.. هاتییە.

(٥) د دانەیا ڤارلی دا: موتەعەدد بن ئەر جەوهەرەک ئنکار دکەن.

(٦) د دانەیا ئامەدی دا: باطـن هەر دین. و د دانەیا یلدرمی دا: پەلـەکان.

(٢١)

ئیرۆ ل تەختێ دلبەرێ[١]

ئیـــرۆ ل تـــەختێ دلبـــەرێ
یـــا رەب چ شـــێرین ئەســـمەرە
ژێ نـــابتن مـــن دلبـــەرێ
ئـــەو دلبـــەرە یـــا دل بـــەرە

دل بـــوو کـــو بریـــا جانـــە ئـــەو
دیـــن بـــوو وە یـــا ئیمانـــە ئـــەو
هـــەم لوطـفـــە هـــەم ئحســـانە ئـــەو
هـــەم لاڤـــە هـــەم گـــەردەن زەرە[٢]

کـــاکول ژ بـــەر تـــاجێ ب زەر
طـــا طـــا وەکـــی پـــڕ بێنـــە دەر
سەرعەســـکەرێ تیپـــا تەتـــەر
ســـەردارە یانـــە ســـەروەرە

یـــا رەب حـــەبیبا ڕەنـــگ فەلـــەق
جـــۆرێ تەتـــەق داگـــرت شـــەفەق
یـــا بـــەلگێ نـــوورە یـــا وەرەق[٣]
یـــا قشـــتە یانـــە چەنبـــەرە

زولفـــن گـــەلۆ پـــوڕ پـــێچ و خـــەم
یـــا ســـونبولا بـــاغێ ئـــرەم
زنجیـــرە یـــا ســـەر تـــا قـــەدەم
ڕەشـــمارە یانـــە ئـــەژدەرە

ئـەو طــوررە یــا گیســۆنە ئــەو
زەنجینـــە یـــان هندۆنـــە ئـــەو
شـــوترینە یـــا شـــەببۆنە ئـــەو
یــان تــۆغ و شــاهێ ســەنجەرە
ئەبروونە یا مەهـ بوو[٤] هلال
هندۆنـــە یـــا نیشـــان و خـــال
گیســۆنە یــا حــەضــرەت بــلال
مەشـــغوولێ ئەللاهــ ئەکبــەرە
چــاڤن گــەلۆ یــا سەرخوەشــن
یـــا کـــافرن یـــا دلڕەشـــن
بیمـــارن ئـــەو یـــا نەخوەشـــن
یـــا نەرگســـە جادووگـــەرە[٥]
روخســارە یــا رەب یــا قەمــەر
گوفتــارە یــا رەب یــا گوهــەر
ئەو قەیدە[٦] یا رەب یا خەبەر
ئـەو شـەهدە یانـە شـەککەرە[٧]
ڕوونـە گـەلۆ یـا وەردێ ئـال[٨]
ئالالـــە یـــان دێمـــا ب خـــال
قنــدیلێ نــوورا (ذو الجــلال)
مرئاتـــە یانـــا مـــەظهـــەرە
دێم شووشـە نـوورا حەق د نـاڤ
دەو[٩] غونچەیا شێرین گـولاڤ
روخ وەردێ گول ڕەنگین خوناڤ
خال بسک و نیشان عەنبەرە[١٠]

لــێڤن گــەلۆ یــا قــووتێ جــان
یاقووتـــە یـــا قـــووتێ رەوان
یـــان قۆتییـــا دورجـــا دوڕان
یـان حەوضـە یانـە[١١] کەوثـەرە

یـا رەب خــەطــێ رەیحانییــە
ســـەر ســـوورەئێ قورئانییـــە
یـــان خاتـــەما ســـولطانییە
فەرمانـــە یانـــە دەفتـــەرە[١٢]

خـــالن گـــەلۆ یـــا فـــولفلن
ئــەو عارضــن یــان سـۆرگولن
ئـــەم عاشـــقن یـــان بولبـــولن
ذکـــرێ مـــە وەردا ئەحمـــەرە

ئــەو گــەردەنا شــوبهی شــەمال
سەرچەشـــــمەیا ئاڤـــــا زەلال
قـــاروورە یـــا خـــەمرا حـــەلال
یـــا شووشـــەیە یـــا شـــەککەرە

یـــا رەب قـــەدا زیبایـــە ئـــەڤ
یـــان کەعبـــەیا علیایـــە ئـــەڤ
یـان (مسـجد الأقصی)یە ئـەڤ
یـــان ســـدرە یانـــە عەرعـــەرە

یـــــا رەب دلـــــێ دیوانەیـــــە
یـــــا عـــــاقلێ فەرزانەیـــــە
یـــــان بولبـــــولێ وێرانەیـــــە
یـان عـوودە یانـە مەجمـەرە[١٣]

ئـــەو خـــانییێ دل دادەیـــە
مەشرەب ژ بەنگ و بادەیە(١٤)
دەردێ وی یـــارەک ســـادەیە
لەو هەر ضەعیف و ڕەنگ زەرە

---

(١) ئەڤ شعرە من ژ ڤان دانەیان وەرگرتییە:
أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.
ب- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.
(٢) د دانەیا (ب) دا: دل گـۆریـیـا جـانـانـە ئەڤ دین بوو وە هەم ئیمانە ئەڤ
هەم لوطف و هەم ئحسانە ئەڤ هەم لاو و هەم گەردەن زەرە
(٣) د دانەیا (ب) دا: یا بەلکی نەدرک. و د دانەیا (یلدرم)ی دا: عەورێ تەتەق..
(٤) د دانەیا (ب) دا: ئەبروونە یا جۆتەک هلال.
(٥) ئەڤ چارینە د دانەیا (أ) دا نینە.
(٦) د دانەیا (ب) دا: قەندە.
(٧) د دانەیا (ب) دا: خەبەرە.
(٨) د دانەیا (ب) دا: ئەو ڕوونە یان گولبەرکێ ئال.
(٩) د دانەیا (ب) دا: دەڤ.
(١٠) د دانەیا (ب) دا: روخ سۆرگولا ڕەنگین خوناڤ خال مشکە نیشان عەنبەرە.
(١١) د دانەیا (ب) دا: یان حەوضێ ئاڤا.
(١٢) د دانەیا (ب) دا: مرئاتە یانە مەنظەرە.
(١٣) ئەڤ هەر سێ چارینە د دانەیا (أ) دا نینن.
(١٤) د دانەیا (ب) دا: مەشرەب ژ ڕەنگێ بادەیە.

(٢٢)

م دی شەیخەك[١]

م[٢] دی شەیخەک ژ شەیخێ[٣] نەقشەبەندان

ڤەبوون بەندێ ت من یەک یەک ژ بەندان[٤]

گوشـــادا دل ژ بـــۆ مـــن ڕا مویەسســـەر

نـــەبوو بـــێ صـــوحبەتا صـــوورەت لەوەنـــدان

دلـــێ مـــە بـــوو د گـــەل غەوغایـــەئێ دەرد

هەژاند شوور و ل سەر مە هات ب ڕندان[٥]

ل مـــن کـــورت بـــوو ڕیـــا کـــەعبا وصـــالێ

ژ شـــەکل و قامـــەتا[٦] بـــالا بلنـــدان

ئـــەز ئیـــرۆ سەرخوەشـــم وەللاهـــی واعـــظ

ل مـن ضـایع مەکـە ڤـان وەعـظ و پەنـدان

کەســـێ گریـــا ببـــت بـــەلکی ب عشـــقێ

دبیـــتن عاقبـــەت ئەلبـــەت ب خەنـــدان[٧]

مـــە ســـەد هیڤـــی هەیـــە دیســـان ژ صـــەیياد

مـــە ئـــازا کـــەت ژ قەیـــدێ قەیـــد و بەنـــدان

ژ ئاهۆیـــان مـــــە یـــاهۆ خوەســـت ئـــەمما

دلێ من ما د نیڤ[٨] موشکین کەمەندان

هـــەچی پیلـــەک د عشـــقێ دا عەمـــەل کـــر

دبیـــتن عاقبـــەت شـــادان و خەنـــدان[٩]

دلـــێ خـــانی ئەگـــەر بـــوو گـــەنج خانـــە

بـەلێ قـەط کـەس نـە گـۆ خـانی ب چەنـدان

---

(١) ئەڤ شعرە من ژ ڤان دانەیان وەرگرتییە:

أ- دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی.

ب- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ج- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.

د- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیێن (ب،ج، د) دا: من.

(٣) د دانەیێن (د، یلدرم) دا: نەقشەک ژ نەقشێ.

(٤) د دانەیا (ب) ڤەبوو قەیدێ.. د دانەیا (ج، د) دا: ژ قەیدان.

(٥) ئەڤ بەیتە د هندەک دانەیێن چاپکری دا هاتییە.

(٦) د دانەیا (ب) دا: ژ نوورا طـەلعەتا.

(٧) ئـەڤ بەیتـە د دانـەیا (ج) دا هاتییـە، و د دانـەیێن (د، یلـدرم) ژی دا ب ڤـی ڕەنگـی هاتییـە:

کەسێ گریان بتن پێلەک ب عشقێ..

(٨) د دانەیا (ب) دا: د گەل.

(٩) د دانەیا (ب) دا ب تنێ هاتییە.

(٢٣)

دا ظەن نەبرن کو ئەم خەمۆشین[١]

دا ظـەن نـەبرن کـو ئـەم خەمۆشـین
ئـەم بەسـتە دەهـان و پـوڕ[٢] خورۆشـین
گــەنجا مــە د دل گوهــەر تژینــە
هـەر چەنـدە عـەیـان خـەزەف فرۆشـین
شـاهین و ب خـەف مـە لبسـە دیبا
ظــاهر ژ خــوە ئــەم پەلاســی پۆشـین
مجمەر صفەتە مە جسم و جان عـوود
دل ئاتەشــــە دائمـــا ب جۆشـــین
مەیخانــە بهشــتە حــوورە ســاقی
کەوثــەر مەیــە لــەو ڤــە بـادە نۆشـین
بیهۆدەیــە لافــە لــەو کــو خــانی
دونیاگـــــەر[٣] و ئاخرەتفرۆشـــــین

---

(١) ئەڤ شعرە ژ دانەیا خەلیلێ بایەزیدی هاتییە وەرگرتن.

(٢) د هندەک دانەیێن چاپکری دا: دل.

(٣) د هندەک دانەیێن چاپکری دا: دونیاکڕ.

(٢٤)

دوڕدانه ژ دەڤ دا مه دبارن[١]

دوڕدانـــه ژ دەڤ دا مـــه دبـــارن دەم و ســـاتان
کــەس نینــه ببــەت وان بفرۆشــت ل وەلاتــان[٢]

ســەوداگەرێ عشــقێ پــەریان جوملــه درێــتن
قــەطعـا و صــەعالیکێ زەمــانێ فەتــەراتان[٣]

قــەط گەوهــەرەکی جەوهەریــەک نینــه بها کــەت
بازارێ جیهان مایه ب ڤان تورکمەن و تاتان[٤]

عــەبدێ ذەهــەبن هنــدەک و هنــد عابــدێ فضضــه
عاشـــق دەریانییــــه[٥] ژ عیـــد و عـــەرەفاتان

مەعشــووقه جــەمالا تــه[٦] و عاشــق ب خــوه حــەیوان
ئینســـان برییانـــه چ خەبـــەر دەم ژ نـــەباتان[٧]

کوففــاری بــوو دەم دایــه حصــارێ[٨] و مــه خونــدکار
هێـــژ وێ[٩] ل شـــکارێ دگـــەڕیتن ل فـــەلاتان

بەگلەربــەگی و میــر و وەزیــر جوملــەئــێ پــڕ تــێن
کوففاری و خوندکاری غەضەب کر ل فوراتـان[١٠]

ئیســلامی ل جــەنگێ ت مــه بــی بــۆچی زەبوونــه
لــەورا کــو کــەرەم نینــه حوماتــا کــەلیماتان[١١]

ڕوودایـــه عمـــاراتێ مولووکـــان ب ئســـراف
میــرێ پســەبان[١٢] نادەتــه خــەلقێ خــوه خــەلاتان

میرێت مەهمـەدانی خـوە دوبەندینـە[١٣] د خـائن

عیسـێنە[١٤] ل مووسـایی دخـوونن صـەلەواتـان

خـەلقێ مـە هـەکاری وە دبیـتن کـو ژ بـۆ شاهـ

حینـــا ســـەفەران ئـــەو دشـــەهینن ئـــەدەواتان

میـــرێ نـــەمـــەران وێ دمـــریتن ژ فـــەقیری

شێروان و موکس بوویینـە موحتـاجی زەکاتـان[١٥]

یـا رەب تـو بپـارێزە د ڤـێ عەصـرێ قزلبـاش

طـوغیـان و خـورووجێ نەکـەن ئـەو بێنـە وەلاتـان

کی دێ ل ڤێ سەرحەددێ ژ پێش وان ڤە بوەستت

کـەس نینـە کـو تێـر نـانی بـدەت پێـنج غوزاتـان

یـا رەب ب دوعـایێ نـەبیی ئـو وەلییـان کـەی

ب ئنجیـــل و زەبـــوور و فوروقـــان و تـــەوراتان

یا رەب ب مـەکێ کـەی ب مـەدینێ ب طـەوافێ

یا رەب ب حەقێ سەعی و ووقـووف و عـەرەفاتان

یـا رەببـی ب لـەوح و قەلـەم و کورسـی و عەرشـان

یا رەب تو ب مولک و مەلـەکووت و سەمەواتان

یا رەب تو ب تەوحیـد و ب تەسبیح و ب ذکـران

یـا رەب ب دوعـا و ب صـەلات و صـەلەواتان

خونـدکاری ل کوففـاری موظـەففـەر بکـە دیسـا

دا شاهـ ژ ترسـان ل عومـەر[١٦] دەت صـەلەواتان

نـــاقووس و صـــەلیبێ د فـــەرەنگان چ رەوانـــە

ئـەو بـێن بگـرن جوملـە جهـێ بانـگ و صـەلاتان

چەنــدین د رجــالان بشــەهینە تــو ژ غــەیبێ
ئیسـالە سـەفەرکێش بـدە خـەلقێ خەلـەواتان[17]
یا مالێ ضەلال بێتە د ناڤ خۆزەئێ ئیسلام[18]
قـەط لائقـە ئـەی خـالقێ نـوور و ظـولوماتـان
خـەلقێ بـەدەوان گـەر چ مـرن چوونـە بەحەشـتێ
حـەیفا مـە ل ئبنـان و خـەواتین و بـەناتان[19]
مورتـەد بـبن ئـەو جوملـە بمیـنن د گرفتـار
تـەرکا تـە بـدەن ئـەو بپەرسـتن بـوت و لاتـان
ئەڤ چەندە تەفاسیر و مەصاحف ب تەلف چوون
حورمەت چو نەما ئایەت و حەرف و کەلیماتان
ئەی مەعشەرێ ئیسلامێ هەمی صالح و طـالح
وەی عــادل و فاســق ژی بخــوازن دەعــەواتان
هەر کەس ب قەدەر حالی بکەن کەسب و تەقەرروب
ب ئصـلاحێ نوفووسـان دبـتن وەصـل و لقاتـان
دا مونتـــەقمێ قـــادرێ قـــەییووم ڤـــەخوازت
دادا مـە ژ کوففـار و ژ فوججـار و بوغاتـان[20]
هنــدی دکــەتن[21] خــانییێ بێچــارە گوناهــان
یــا رەب تــو بــەدەل وان بنڤیســە حەســەناتان

---

(١) ئـەڤ شـعرە مـە ژ دانـەیا کتێبـا خـوە (جـواهر المعـانی) وەرگرتییـە و د گـەل دانـەیا مـەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی و یلدرمی هەڤبەرکرییە.

(٢) د دانەیا ئامەدی دا: بگەڕین د وەلاتان. و د دانەیا یلدرمی دا: بگەڕێتن.

(٣) د دانەیا ئامەدی و یلدرمی دا: قوطـطـاع و صەعالیک و زەمانێ فەطـەراتان.

(٤) د دانەیا ئامەدی دا: تالان.

(٥) د دانەیا ئامەدی دا: عاشقێ دەریا مایینە. و د دانەیا یلدرمی دا: عاشق دەریایینە.

(٦) د دانەیا ئامەدی دا: مەعشووقێ جەمادات.

(٧) د دانەیا یلدرمی دا: بەناتان.

(٨) د دانەیا ئامەدی دا:ب دەم دایە خەسارێ.

(٩) د دانەیا یلدرمی دا: هێژا.

(١٠) ئـەڤ بەیتـە د دانـەیا ئامـەدی دا نینـە. و د دانـەیا یلـدرمی دا ل شـوینا (فـەراتان) پـەیڤا: (فەلاتان) هاتییە.

(١١) د دانەیا ئامەدی دا: ل حوماتان و کوماتان. و د دانەیا یلدرم دا ب ڤی ڕەنگییە:

ئیسلام ل جەنگێ تو مەبی بۆ چ زەبوونە

لەورا کو کەرەم نینە حوماتان ل کوماتان

(١٢) د هنـدەک دانـەیان دا: پاسبان. و د دانـەیا یلـدرمی دا: پسـیان. و هێژایی گۆتنێیـە کـو مـەلا عەبدللاهێ ڤارلی د کتێبا خۆ دا (دیـوان و گۆبیـدەیا ئەحمـەدێ خانی) ل گەلـەک جهـان ئاشکەرا دکەت کـو پسـیان (پصیان) ئویجاخا میـرێن بازیـدێ بـوو، و وەکـی ئـەو دبێـژت دەسخەتەکا بـابێ ئەحمـەدێ خـانی ئلیاسـێ کـوڕێ عیاضـی هەیـە ل سـالا ١٠٦٥ هاتییـە نڤیسـین، ل دوومـاهیێ هاتییـە کـو وی ئـەو ل زەمـانێ خـانێ خانـانێ کـوردان قـەهلوولێ پصیانی نڤیسـییە. بڕێنـە کتێبا ناڤبۆری بپ ٢٦٣.

(١٣) د هنـدەک دانـەیان دا: (هەمـەدانی) هاتییـە.. بـەلێ ب هـزرا مـن (مەهمـەدان - محەمـەدان) دورستترە؛ چونکی ئەو ناڤێ ئویجاخەکا کوردان بوو ل وی دەمی ل دەور و بەرێن بازیدێ دژیتن.

(١٤) د هندەک دانەیان دا: خوە د دینی دە دخائین.

(١٥) د هندەک دانەیان دا:

مــیــرێ ڤــەمــەران وێ دبــڕیتــن ژ فەقیری   سەر وان مەکەس بوویینە و موحتاجی زەکاتان

(١٦) د دانەیا ئامەدی دا: ل ئەمیر.

(١٧) د دانەیا ئامەدی دا: غولواتان.

(١٨) د دانەیا ئامەدی و یلدرمی دا: پامالێ ضەلالێ نەبتن حۆزەئێ ئیسلام.

(١٩) ئەڤ بەیتە د دانەیا ئامەدی دا نینە.

(٢٠) ئەڤ هەر سێ بەیتە د دانەیا ئامەدی دا نینن.

(٢١) د دانەیا ئامەدی دا: کو دکت.

(٢٥)

کان پادشاهێ سەرحەدان[1]

کانێ موحەممەد بەگ گەلۆ — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
ئیرۆ ژ دل بگرین دە لۆ — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
ئیرۆ ببینن عیبرەتێ — ئاغا و خەلقێ هێشەتێ
کانێ خودانێ غیرەتێ — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
میرێ د نێڤ میران ب ناڤ — ئەشهەب سوارێ ڕم زراڤ
بالا بلندێ پەڕ بەلاڤ — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
کێ دی وە ڕەنگ ذاتەک شەریف — ئەرکان و ئەزمانەک لەطیف
عالەم د دەست وی بوو ضەعیف — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
کۆما دمل بوو سێ[2] هەزار — سەد میرەکان ڤێکرا دو جار
ژێک ڕاکرن کر تار و مار — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
سەنجەق ژ سەر قەرسێ بڕی — بدلیسییان وان ژێ کڕی[3]
خانێ دمل کربوو چڕی — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
کانێ عەزیزێ مصرییان — کانێ عەدووێ وانییان
کان هەڤڕکێ مەحموودییان — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
کانێ ئەمیرێ نامدار — سەرحەد نشینێ خوندکار
پاشان ژ بۆ پێشکێش هنار — کان پادشاهێ سەرحەدان؟
کانێ ئەمیرێ (ذو الفنون) — کان عاقلێ طبعەت جونوون
عالەم ل بەر وی بوون زەبوون — کان پادشاهێ سەرحەدان؟

د علمێ خوە ئەو عەللامە بوو　　بەهرامێ گولگوون جامە بوو
قـەتتالێ پـڕ هنگامـە بـوو　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

چەنـد میـر و حـاکم ڕاکـرن　　چەنـد خـان و سـولطـان داکـرن
کـۆم و حەشـەم بـەرباکرن　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

ئەو حاکمێ پڕ نـاڤ و دەنـگ　　هەمطـەبعەتێ تەیمووریێ لەنگ
دەعـوە دکـر بچمـە فـەڕەنگ　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

پـێلا کـو وی دیـوان دگـرت　　خـەلقێ ئـەدەب ئـەرکان دگـرت
هەیبـەت ژ وان دیـوان دگـرت　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

وەقتێ ب سەر هەسپی دکەت　　شەش جانبـان ڕەڤ پێ دکـەت
هەیبەت ب سەر خەلقێ دکەت　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

دائـم عەدالـەت پیشـە بـوو　　غایـەت دەقیـق ئەندیشـە بـوو
نازک طـەبیعـەت شیشـە بوو　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

دیـوان و عـەدل و دادگیـر　　ئـذعان پڕ و ڕەوشـەن ضـەمیـر
حـەتتا خوەشـین نـاکن ژ بیـر　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

دیـوان و ئـەیوان شانشـین　　ئەو صەدر و حەوضێد نـازەنین
مان شوبهی فردەوسێ بەرین　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

فەرشـێ د دیبـا و حـەریر　　ئسـتەبرەقێت وی بـێ نـەظیـر
بـێ ئختیـار مـایین ژ میـر　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

ئەڤ غالیەت ئەرمووش و قەز　　وەرنـاگرت کـەس شـوبهی خـەز
خـالی بـوویین مەیـدان و ڕەز　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

ڕەز بـوو میـثـالا جەننـەتێ　　ئـەیوان ژ صـونعێ قـودرەتێ
کەس نینە تێ کەت شوبهەتێ[٤]　　کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

ئەلماس و لەعل و گەوهەران   تۆمـار و تـاج و بـن پـەڕان
حەد نینە بێخمە دەفتەران   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
سەد مەعنەک و هەسپێد بەدەو   صافی حودوود زێڕێن جەلەو
کەس نینە وان ڕاکەت ژ خەو   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
ئەو شەهنشین و حەوض و ئاڤ   نێچیرگەهێ پڕ صەید و ڕاڤ(٥)
نابـت ببێـژم ئـەز ب نـاڤ   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
شاهینشـەهێ گـەردەن فـراز   ئـازاکرن تـەیهوون(٦) و قـاز
تەرخان کرن تەیغوون(٧) و باز   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
میـرێ مـە وێ نابـت سـوار   تێربوویـە ئـەو ناچـت شـکار
تەیغوون و تەرلان مان ل خوار   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
سـەرداریا کۆمـا گەلـەک   ناکـت سـوارێ چـاڤ بەلـەک
چاڤەت سپی بن ئەی فەلەک!   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
طـاق و ڕەواق و مەنظـەران   کۆشک و خەلات(٨) و خەیبەران
وان جوملە نیشـان حەیدەران   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
ئـەو جوملـە وی ئیجـادکرن   هـەر چەنـد قـەوی بنیـادکرن
چـەرخی هەژانـد بـەربادکرن   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
خـواهێ کـەلاتان ب ظـەفـەر   دوژمـن ژ بـەر وی بـێ مەفـەر
وێ چوویـە نیڤـا ئـاخ و بـەر   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
دونیـــا دبـــۆریتن ب دۆر   عـومرێ عـەزیز نـادن ب زۆر
دەولـەت دبـێن ناچیتـە گـۆر   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟
یـا ڕەب هـەبت ئۆچـاخ قـەدیم   عەممێ د وی خوەش بن عەمیم
(بالخاصـە) ئـەو دوڕا یـەتیم   کـان پادشـاهێ سـەرحەدان؟

دوڕدانەئێ گەوهەر صەدەف	ئەو ما ژ وی نەسلی خەلەف
یا رەب نەکی وان زوو تەلەف	کان پادشاهێ سەرحەدان؟

خەلقێ خودانێ دەولەتێ	وێ چوویە مالا ظولمەتێ
ب وی ڕا بخوونن رەحمەتێ	کان پادشاهێ سەرحەدان؟

خانی تو ژی دەستان هلین	هەر چەند کو زێدە دلکولین
ئیرۆ ژ بۆ میر سائلین	کان پادشاهێ سەرحەدان؟

---

(١) ئەڤ شعرە مە ژ دانەیا کتێبا خوە (جواهر المعانی) وەرگرتییە و د گەل دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی و یلدرمی هەڤبەرکرییە. و ئەو میرێ ئەحمەدێ خانی ئەڤ شعرە ب مرنا وی ڤەهاندی -وەکی ئاشکەرا دبت- ناڤێ وی محەمەد بەگە، ئەوێ د هندەک ژێدەران دا هاتی کو مرنا وی ل سالا ١٠٩١ مشەختی (١٦٨١ ز) بوو، و ئەو میرێ کەلا بایەزیدێ بوو.

(٢) و بەلکی ئەو بێتە خواندن: سی (سیهـ). و د دانەیا یلدرمی دا: سهـ، هاتییە.

(٣) د دانەیا یلدرمی دا: بەدلیسییان مۆش ژێ کڕی.

(٤) د دانەیا ئامەدی و یلدرمی دا: صوحبەتێ.

(٥) د دانەیا ئامەدی دا: نێچیرکەرێ پڕ صەید و داڤ.

(٦) د دانەیا ئامەدی دا: تەیقوون.

(٧) د دانەیا ئامەدی دا: تەیهوون.

(٨) د دانەیا ئامەدی دا: کەلا.

(٢٦)

گەر گونەهكارین[١]

گەر گونەهكارین ژ بۆ ئسمێ غەفوور ئـەم مـەظـهـەرین

وەر سـتـەمكارین تەماشـاگاهێ ئـەهلێ مەحشـەرین

پڕ گوناهان گەر تو دێ مەهدەر بكی (یـوم الحسـاب)

(أی شـفیع المـذنبین) ئـەم بـۆ تـە ڕا سـەردەفتەرین

گـەر غـەفووری ئـەم نەبەخشـین و شـەفیعی ئـەم نـەدین

كار و بارێ مە كە مالک بۆ تـە ڕا سەرعەسكەرین

دۆزەخ و جەننەت ل نک مە هەردو یەكسـانن ب حال

عاشـقێ دیـدارێ یـارین پـەروەرێ پێغەمبـەرین

گـەر جـەمالا بـێ زەوال ئـەم دێ نـەبینین بـێ حجـاب

دار و دیوارێد رضوان خانی ئـەم پـێ كـوو بكـەریـن؟

---

(١) ئەڤ شعرە من ژ دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی وەرگرتییە.

(٢٧)

زاهدێ خەلوەت نشین[١]

زاهـدێ خـەلوەت نشـین پابەسـتێ کـردارێ خوەیـە

تـاجرێ رحلـەت گـوزین دلـدارێ دینـارێ خوەیـە

عاشـقێ دلبـەر حـەبین دلـدایێ دلـدارێ خوەیـە

دا بزانی[٢] هەر کەسەک بێ شوبهە غەمخوارێ خوەیە

بێ عەمەل تو ژ کەس مەکە هیڤی عەطاء و هممەتێ

بێ غەرەض ناکێشتن قەط کەس ژ بۆ کەس زەحمەتێ

کەس نەهن قەط هلگرت بارێ تە ئەو بێ ئوجرەتێ

گەر چ عیسا بت ئەوی فکرا کەر و بارێ خوەیە

هۆشیار بی! دا نەکی عومرێ خوە بێ حاصل تەلەف

لەو کو نادەت فایدە مال و گەنج و ئەولاد و خەلەف

ماجـەرایا خضـر و دیـوارێ یـەتیمی بـوو سـەلەف

ڤـی زەمـانی هـەر کەسـەک معمـارێ دیـوارێ خوەیـە

جا نەظەر کە تو ب پێلا کو وە[٣] واقع بت سواش

گەر نەبیتن ئلتفات و مۆچە[٤] و دەبر و مەعاش

جنـدییێ رمبـازێ فـارس نـادەتن جـانی بـەلاش

سـاعەتا سـەربازییێ هیڤـی ژ سـەردارێ خوەیـە

خانیا ضائع نەکەی عومرێ[٥] خوە ئەی نادان عەبەس

بێ طەلەب نابی ژ وەصلێ[٦] بەهرەمەند ئەی بوولهەوەس

صانعێ موطلەق کو نینە ئحتیاجەک وی ب کەس

لوطف و ئحسان ژی ئەوی دەرحەق طەلەبکارێ خوەیە

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان دانەیان هاتییە وەرگرتییە:

أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ب- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.

ج- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د هامشێ دانەیا (ج) دا، هەر وەسا د دانەیا یلدرمی دا هاتییە: ڤی زەمانی.

(٣) د دانەیێن (ج) و یلدرمی دا: جا نەظەر کە عبرەتێ پێلا کو واقع..

(٤) د دانەیا (ب) دا: دێ چ بیتن ئلتفات و مەوجوود.

(٥) د دانەیا (ب، ج) دا: ضایع مەکە. و د دانەیا یلدرمی دا: وەقتێ خوە.

(٦) د دانەیا (ج) دا: ژ عشقێ.

(٢٨)

دلا قەط نینە مەحبووبەک[١]

دلا قـــەط نینـــە مەحبووبـــەک
ژ تـــە جوزئـــەک نـــەبت لالـــی
دلارامـــا نـــە مەجذووبـــەک
هەیـــە ســـررا تـــە ژێ خـــالی

ئەگـــەر ســـررا د قەلبانـــە
وە گـــەر نـــوورا د وەجهانـــە
ب من یەک ڕەنگ و یەک طانە[٢]
د گەل یـەک بوون ل وی ئالی

ژ غـەیبێ ئـەو ب یـەک هـاتن
هـەمـی جـۆتن نـە تـەک هـاتن
وەکـی چاڤێـت بەلـەک هـاتن
ب هەڤ کەت شاهی و طالی

ئەگـــەر حوســـنە ئەگـــەر نـــوورە
ئەگـــەر نێزیـــک ئەگـــەر دوورە
برینـــا عاشـــقان کـــوورە
ژ ســـەرتیرا کـــوڕێ زالـــی

ژ ســـەرتیرا موجەوهـــەر بـــوو
چ ئـــاور بـــوو چ خەنجـــەر بـــوو
ژ بـــۆ مـــن ڕا موقـــەددەر بـــوو
دەمـــا پفکرنـــە صەلصـــالی

وه گەر[٣] صەلصال و فەخخارم
تــــژی نــــوورم تــــژی نــــارم
د بــــاطـن شــــوبهی خونکــــارم
ب ظــاهر کەتمــە وی شــالی
گەلـەک شـال جەوهـەر و زیبـا[٤]
گەلـەک ئـەطلـەس گەلـەک دیبـا
گەلـــەک سـیم و گەلـــەک شـیبا
مــە هــاڤێتن بکــر[٥] نــالی
بکــر[٦] نــالی مــە هــاڤێتن
هــەمی یــەک یــەک هلاڤێــتن
گــەلۆ کــی بــت کــو نــاڤێتن
حەبیبــەک چــارده ســالی
مەگــەر هــەر مــن دڤــێ دلبــەر
دوســەد علمــان بکــەم ئەزبــەر
ژ خلخــالان دبــت ئەبتــەر
مــەلا مەقصــوودێ خلخــالی
مــەلا مەقصــوودێ مــن خالــە
نــە ملــک و مــەنزل و مالــە
نــە علمــێ قالــە ئــەو حالــە
مە حاصل کر ب ئـەبدالی[٧]
مــە حاصــل کــر ب خیزانــی
ب موشــــتاقی و حــــەیرانی
وەکــــی گــــەنجا د وێرانــــی
مــە پەیــدا کــر ب رەممــالی

ب رەممـــالی مـــە پەیـــدا کـــر
دلـێ غـەمگین مـە پـێ شـا کـر
(نقـــی الخـــد) مـــە ئـــازا کـــر
وەکـــی پیـــرا دوســـەد ســـالی
(نقـــــی الخــــد) و لحیــــانن
بـــەرات و ئـــەمر و فـــەرمانن
ب طـــــوغراء و ب نیشـــــانن
د دەست عوشقاشێ دەلالالی[٨]
د دەســت دەلالالـــی دا مـــن دی
روخـــێ کاغـــد ســـەمەرقەندی
خـەطـێ کـووفی نوقـەط هنـدی
کتابـــا حوســـن و ئەشـــکالی
کتابـــا حوســـن و دلبـــەر بـــوو
خـــەطێ (اللـــه أکبـــر) بـــوو
مـــەلایی گـــۆ ژ ئەزبـــەر بـــوو
ل تـــەختێ دل دبـــت والـــی[٨]
ل تـــەختێ قـــەلبی ســـولطانه
دلـــێ وی عەرشـــێ ڕەحمانـــە
وەکـــی خـــانی نـــە نادانـــە
دزانـــت ئـــەو ب ئـــەحوالی
ب ئـــــەحوالی خەبـــــەرداره
ب صـــوورەت شـــەکلێ دلـــداره
د بـــاطن عـــەینی دیـــداره
(تعـــالی شـــأنه العـــالی)

(١) ئەڤ شعره ژ ڤان دانەیان هاتییه وەرگرتن:

أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ب- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (ب) دا: یەکسانه.

(٣) د دانەیا (ب) دا: وەکی.

(٤) د دانەیا یلدرمی دا: گەلەک دلبەر گەلەک زیبا.

(٥ ، ٦) د دانەیا (ب) دا: بگەر، و د هندەک دانەیێن چاپکری دا (جەگەر) هاتییه.

(٧) د دانەیا (ب) دا: ب عەبدالی، و د هندەک دانەیێن چاپکری دا: ب ئبدالی.

(٨) ئەڤ بەیته د دانەیا (ب) دا نینه.

(٩) د هندەک دانەیێن چاپکری دا:

کـتـابا حوسنا دلبەری (عطـاء الله) و ئەکبەری

مەلایی ئەو ژ ئەزبـەری ل تەختێ دل بوویه والی

(۲۹)

دلۆ ڕابە خوە دلخوەش کە[۱]

دلــۆ ڕابــە[۲] خــوە دلخــوەش کــە
هلـــــۆ دا بچینـــــە ســـــەیرانێ
وەرە جارەک تـو خـوە ب وەش کـە
بچـــین ســـەیرا گولســـتانێ[۳]
گولســـتانا کـــو ســـۆرگول تـــێ
ســەمەن نەســرین و ســونبول تــێ
هــەزار بولبــول ب غولغــول تــێ
د فەصـــلا مـــاهێ نیســـانێ
د فەصـــلا جـــادوی[٤] نیســـان
مــە دی بــوو دلبــەرەک دیســان
ب[٥] دل مەشــعەل چــرا ئیســان
مــە جــان دا شــوبهی پــەروانێ
مــە جــان[٦] دا دلبــەرەک ســادە
لــەطیــف و شــۆخ و بــەگزادە
ژ قەیـــدان کرمـــە ئـــازادە
نهـــان خوەندیمـــە دیـــوانێ
نهـــانی خەلوەتـــەک دا مـــن
ژ لــەعلان شــەربەتەک[۷] دا مــن
ب وەصــلێ صــوحبەتەک دا مــن
کـــرم بەنـــدە د فـــەرمانێ

د فـەرمانێ کـی صـادق[٨] بـت

ئـــو نـــاخوازی مونـــافق بـــت

دڤـــێ هـــەردەم موافـــق بـــت

وەکـــی شـــەیخێ د صـــەنعانێ

وەکـــی شـــەیخی د هـــادر بـــت

د فـــەرمانێ دە[٩] نـــاظر بـــت

ب ئـــەمرێ دۆســـتێ کـــافر بـــت

بســـۆژی صـــوحفێ قورئـــانێ

دســـۆژم صـــوحفێ مەکتووبـــە

ب ئـــەمرێ یـــار و مەحبووبـــە

دەمـــا دل دەم ب مـــەطلووبـــە

ددەم ئـــەز دیـــن و ئیمـــانێ

ئەگـــەر دلبـــەر مـــەجازی بـــت

ژ ڕەنگـێ لبسـێ غـازی[١٠] بـت

بـــلا صـــووفی نـــەرازی بـــت

بمینـــــە ئـــــەو د حرمـــــانێ

بنـێ[١١] صـووفی قـەوی دینـە

وەکـــی خەففاشـــێ مســـکینە

ل نـک وی ڕۆژ تـو ڕەنـگ نینـە

چـــو نابینـــت ژ عومیـــانێ

دلـــێ وی کـــۆرە ئەعمایـــە

ژ وەصـــلێ دوورێ دامایـــە

ل بـــەر وی دەرگـــە دادایـــە

نەهشـــتە[١٢] بێتـــە دیـــوانێ

د دیوانـــا کـــو قەرقـــەف تـــێ

ب بـەزما هـەر نـەی و دەف تـێ

مـەلائک سـەد هـەزار صـەف تـێ

ئـــەزم یـــێ هـــاتی مەیـــدانێ

ئـــەزم ســـەرخوەش ژ وێ جـــامێ

ئـەزم سـەودا[١٣] د نێـڤ عـامێ

ئـــەزم عـــەنقا کـــەتی دامـــێ

ب زولفـا سـەر ل خـال دانـی[١٤]

ب زولفـــا هـــاتی ســـەر خـــالان

بنەفشــــا تیتــــک و ئــــالان

دل و جــــانێ مــــە عەبــــدالان

دبـــــت دیســـــا ب تـــــالانێ

د تالانــا کــو ســەد ســەر چــوون

هـەزاران گـەنج و گەوهـەر چـوون

دلـێ سـەد پـارە کەرکـەر چـوون

تــو خــانی بــەس کــە ئــەفغانێ

---

(١) ئـەڤ شـعرە مـە ژ دانـەیا کتێبـا خـوە (جـواهر المعـانی) وەرگرتییـە و د گـەل دانـەیا مـەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی هەڤبەرکرییە.

(٢) د دانەیا یلدرمی دا: دلۆ جارەک.

(٣) د دانەیا ئامەدی دا:

دلـۆ جارەک خـوە دلخوەشکە   دهۆ دا بچینە سەیرانێ

ب جارەک بەس خوە بیر مەکە   وەرە سـەیرا گولستانێ

(٤) د دانەیا ئامەدی و یلدرمی دا: چاردەئی.

(٥) د دانەیا ئامەدی دا: د.

(٦) د دانەیا ئامەدی دا: دل.

(٧) د دانەیا ئامەدی دا: شیرەتەک.

(٨) د دانەیا ئامەدی دا: عاشق.

(٩) د دانەیا ئامەدی دا: وە.

(١٠) د دانەیا یلدرنی دا: ژ ڕەنگ لبسێ نەمازی بت.

(١١) د دانەیا ئامەدی دا: نەبێ. د دانەیا یلدرمی دا: بنێ صووفی کو بێ دینە.

(١٢) د دانەیا ئامەدی دا: نەهشتن.

(١٣) د دانەیا ئامەدی دا: رسوا.

(١٤) د دانەیا ئامەدی و یلدرمی دا: ب زولفا هاتە جەولانێ.

(٣٠)

هەرۆ سەد جار ژ ئولفا وێ[١]

هەرۆ سەد جار ژ ئولفا وێ
دبم کەیفێ ل مەیخانێ
ڤەبیر من تێت زولفا وێ
دنالم ئەز ژ هجرانێ

ژ سەهما عەقرەب و ماران
دنالم ئەز گەلی یاران
ژ چەهڤان خوون دچیت باران
وەکی ئەو تێنە لێکدانێ

وەکی ئەو تێنە سەر بالان
ببینن نوقطە و خالان
بنەفش و تەرحێ ئالالان
د سەر دا ماهێ تابانی

د سەر دا ئەو مەها ئەنوەر
ژ رەیحان سونبولان دا سەر
کرم سەودا و هەم ئەبتەر
ژ من دل بر ب تالانی

ژ من دل بر ئەڤێ جارێ
کو من دی قامەتا یارێ
وەکی سەلوێ ل جۆبارێ
ڤەمەشیا هاتە ئەیوانێ

ڤەمەشیا یا صفەت حووری
ژ ڕەنگێ سۆرگولا ژۆری
رحێ شێرین دکەم گۆری
ژ بۆ خالێ و نیشانێ

ژ وان خالان تەجەللێ دا
عەطارود بوو د بورجێ دا
دلێ من کێزمەیەک لێدا
ب شیر ئەو هاتە مەیدانێ

ب شیر هات ئەو پەری پەیکەر
شەڤی ماها تژی ئەنوەر
ل من دا باطنی خەنجەر
دنالم ئەز ژ ئێشانێ

ژ وی دەربی یێ گێژم ئەز
شوبی بلبل دبێژم ئەز
ژ چەهڤان خوون دڕێژم ئەز
وەکی طاڤێ ت بارانێ

ژ چەهڤان خوین دبارینم
ژ عشقا تە ئەزێ دینم
شوبی فەرهاد و مەجنوینم
دبێم: لەیلا گەلۆ کانێ

خەریبم ئەز ژ لەیلایێ
نەهن وەک تە ل دونیایێ
بچیتە بیتە زیبایێ
کو عاشق وێ د زیندانێ

کــــو عاشـــق وێ دنـــالیتن
شـــەڤ و ڕۆژان دکـــالیتن
ژ چـــەهڤان خـــوون دمـــالیتن
مەجالـــە بێتـــە زۆزانـــێ

مەجالـــە مـــە نـــەکر کـــارەک
ل ســـورمە وێ هـــەبوو مـــارەک
ڤەڕێکـــەم ئایـــەتێ جـــارەک
د گـــەل بـــایێ شەبســـتانێ

د گـــەل بـــایێ ســـەحەرخێزێ
ببێـــژە عەنبـــەر ئـــامێزێ
تە عاشق کوشت ب ڤـێ ڕێـزێ
بکـــە لـــوطفێ و ئحســـانێ

کـو مـن دی بـوو ل سـەر بـانی
دبێـــژت: ئەحمـــەدێ خـــانی
بـــدە رووحـــێ د گـــەل جـــانی
دبێـــژم ئـــەز: بگـــر.. هـــانێ!

---

(١) ئەڤ شعرە من ژ دانەیا کتێبا خوە (جواهر المعانی) وەرگرتییە.

(٣١)

ئەی دەریغا مامە تەنها[١]

ئـەی دەریغـا مامـە تـەنها ئـەز ژ شەمسـا خـاوەرێ
خان و مان تێک بوونە ظـولـمەت پاشی وێ دێم ئـەنوەرێ
بـێ قـەرارم شـوبهی زیبـەق[٢] بـێ ئـەوێ سـیمەنبەرێ
پاشی لێڤێت وێ ڤەناخۆم موطلەق ئاڤا کەوثـەرێ[٣]

گـەر بـزانم ئـەز د حەشـرێ دا نـەبینم دلبـەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکستـەرێ

سەد مخابن چوو ژ بال من ئەو حەبیبا چاڤ بەلەک
ئاه و ئەفغانم شەڤ و ڕۆژان تچن حەتتا فەلەک[٤]
وێ ژ فـەریادێ د مـن عـاجز دبـن ئـنس و مەلـەک
مام د قەیدا داغ و دەردان پاشی وان زولفێت هەلـەک

گـەر بـزانم ئـەز د حەشـرێ دا نـەبینم دلبـەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکستـەرێ

هجرەتـا یـارێ بهـاتم شـوبهی فنـدا شـوعلەدار
کـەتمـە حـالێ ئفتراقـێ ژ ئحتراقـێ بوومـە نـار
ئەو ووجوودا بێ ووجوودە سوهت و تێکدا بوو غوبار[٥]
من نەڤێ دونیا ب جارەک پاشی وان چاڤێت خومار

گـەر بـزانم ئـەز د حەشـرێ دا نـەبینم دلبـەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکستـەرێ

گـەر د حینـا ئـەز وەفـابم بێتـە سـەر مـن عزرەئیـل
موژدەیـا خولـدێ د وێ گـاڤێ بـدەت مـن جبرەئیـل
خضرێ فەرروخ بێ ژ من ڕا ئەو د وێ ڕێ دا دەلیـل[٦]
دێ ببێـژم مـن نـەڤێتن خولـد و کەوثـەر سەلسـەبیل
گــەر بــزانم ئــەز د حەشــرێ دا نــەبینم دلبــەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکسـتەرێ
چەرخێ کەچ رەفتارە وا وەیلا! کو ئەز حەیران کرم
سەر ب گەردان بووم وەلـێکن زێدە سەرگەردان کرم
بێ دل و عەقل و هەوەس جارەک کو بێ ئذعان کرم
زێدە ڤێ بێ مروەتێ ئەڤ ڕەنگ کو ئەز تالان کرم[٧]
گــەر بــزانم ئــەز د حەشــرێ دا نــەبینم دلبــەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکسـتەرێ
زینهـار ئـەی دۆسـتان وەقتـێ بکـم ئـەز هجرەتـێ
ڤـان دو مصـراعان کتابـەت کـن ل پـەرکێ کاغـەتێ
دا د دەست من دا سەنەد بت ئـەو د بـەیتا ئـاخرەتێ[٨]
عەرضوحالێ من ببت مەضموون ژ حینا حەضرەتێ[٩]
گــەر بــزانم ئــەز د حەشــرێ دا نــەبینم دلبــەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکسـتەرێ
خانییا ئەڤ هەرزە گۆیی وە خەطاء و نە صەواب[١٠]
خێر ژ تە صادر ببن ئەی بێ ئەدەب ئەی بێ حجاب
ئـەڤ قـەضایا بارییـە راضـی ببـە ئـەی مـال خـراب
بەلکی بیتە مووجبێ ناری ژ بۆ تە ئەڤ جەواب[١١]
گــەر بــزانم ئــەز د حەشــرێ دا نــەبینم دلبــەرێ
دێ چ لێ کەم جەننەتێ پێ وەر بکەم خاکسـتەرێ

(١) ئەڤ شعرە مە ژ ڤان دانەیان وەرگرتییە:

أ- دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی.

ب- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ج- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.

د- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

(٢) د دانەیا (ب) دا: من نەڤێ دونیا ب جارەک.

(٣) د دانەیێن (ج، د) دا ل جهێ ڤێ مالکێ ب ڤی رەنگییە: شەربەت و کەوثەر چ کەم بێ وێ لەطیفا شەهپەری.

(٤) د دانەیێن (ب، ج، د) دا: ئاه و ئەفغانێ د من دائم دچوون چەرخا فەلەک.

(٥) د دانەیێن (ب، ج، د) دا: ئەز ووجوودەک بێ ووجوودم سوهتم تێکڤە بووم غوبار.

(٦) د دانەیێن (ب، ج، د) دا: خضر و ئلیاس هەم ببیتن هەر ژ بۆ من ڕا دەلیل.

(٧) ئەڤ شەشمالکییە د دانەیا (أ) دا نینە.

(٨) د دانەیێن (ب، ج، د) دا: د حینا حەضرەتێ. د دانەیا یلدرمی دا: د بەیتا حەسرەتێ.

(٩) د دانەیێن (ب، ج، د) دا: وەصفێ حالێ من ببێژن ئەو د وەقتێ وەصلەتێ.

(١٠) د دانەیێن (ب، ج) دا: خانییا تا کەی ببێژی ئەو سوئال و ئەو جەواب.

(١١) د دانەیا (ج) دا: حەمد ببێژە تو ژ خودێ ڕا گەر بکەتە ئەو کەباب.

تاريخا ئاڤاكرنا
مزگەفتا خانى

ل نێزيک زيارەتێ ئەحمەدێ خانى مزگەفتەک هەبوو ئەڤ هەر سێ مالكە ل سەر ديوارێ وێ هاتبوونە نڤيسين، كو ژ ڤەهاندنا ئەحمەدێ خانينە، و ديرۆكا ئاڤاكرنێ ب حسێبا ئەبجەدى ژێ دئێتە وەرگرتن، كو سالا ١٠٩٧ مشەختى ١٦٨٥ زايينييە.

مەحضا ئەڤەرا خەيرێ نەدهات ژ دەستێ ئەحمەد
تەوفيق نەدايا وى پادشاهێ ئەمجەد
گولبانگێ ژ غەيبێ هات ئەڤ رەنگە تاريخ
مەعبوود عنايەت كر چێبوو ئەڤ مەعبەد
هاتف آندختى مارا ناگهان در سامعه
جامع التاريخ اللفظ (الصلاة جامعه)

---

(١) ئەڤ شعره د دانەيا خەليلێ بايەزيدى دا هەيە، و وى ئەو بۆ خانى هژمارتييە.

تاريخا ئاڤاكرنا
مزگەفتا بایەزیدێ

هەر وەسا ل سەر دەرگەهێ مزگەفتەکا کەڤن ژی ئەوا ل بن کەلا بایەزیدێ هەی (بڕێنە وێنەیێ وێ ل دووماهییا کتێبێ) ئەڤ هەر دو مالکە ب فارسی ژ ڤەهاندنا ئەحمەدێ خانی هەبووینە، و دیرۆکا ئاڤاکرنێ ب حسێبا ئەبجەدی ژێ دئێتە وەرگرتن، کو سالا ١٠٩٣ مشەختی ١٦٨١ زایینییە.

آباد بو برشک أهل بایزید
سیف بردی از محمد بایزید
لعلی زرین شمشیر تیز
تاریخ ژ محمد هزار مزید

---

(١) ئەڤ شعرە ژی د دانەیا خەلیلێ بایەزیدی دا هەیە، و وی ئەو بۆ خانی هژمارتییە.

پاشبەند

شعرێن بەرگومان (مەشكووك)

ئەڤ شعرە

ئـەڤ هـەر شـەش شـعرێن کـو مـە ل ڤێـرێ دانـاییین ژ وان شـعرانە یێن ئەم ژ پـالـدانا وان بۆ ئەحمەدێ خانی نە دپشتڕاست، بەلێ ژ بەر کو مە د هندەک ژێدەرێن دەستنڤیس دا دیتییە کو ئەو یێن خانینە، یان ژی ئەو د هندەک دەستنڤیسان دا د ناڤ شعرێن خانی دا هاتینە، و مە د چو ژێدەرێن دی دا نەدیتییە کو ئەو شعر یێن هندەک شاعرێن دی بن، مە ئەو ل ڤێرێ دانان، بێی کو ئەم پالدانا وان بۆ خانی مسۆگەر بکەین، و بەلکی د پاشەڕۆژێ دا و د گەل دیتنا هندەک دەستنڤیسێن دی مەسەلە پتر ل بەر مە روهن و زەلال ببت.

(١)

کانی موحەممەد موصطەفا[١]

کـان مەعـدەنا صـدق و صـەفا
کـانی عـەطـا جـوود و سـەخا
بـــەحرا کـــەرەم کـــانی وەفـــا
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا

کـانی گـەلۆ شـاهێ لـەطـیـف
کـان قامــەتا شــوبهی ئـەلیف
مەسـکەن د نیـڤ رەوضـا شـەریف
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا

کـــانی گـــەلۆ شـــاهێ عـــەرەب
کان صاحبێ ئەصل و نەسەب[٢]
مـوعجز ژ بـۆ پـوڕ بـوون عەجـەب
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا

مـوعجز ژ بـۆ پـوڕ بـوون گەلـەک
هەفت ئاسمان هەم نەهـ فەلـەک
خـادم ژ بـۆ وی بـوون مەلـەک
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا

خـــادم ژ بـــۆ وی جبرەئیـــل
مەنسووخکری تەورات و ئنجیل
مەسـکەن ژ بـۆ وی سەلسـەبیل
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا

بال خوه ڤه خواند (بلا مكـان)
تــەعليم ددا ژ بــۆ وی قورئــان
بــێ حــەرف و ئــەلفاظ و زبـان
كانى موحەممەد موصطـەفا[٣]
كـانى گـەلۆ (أبـو الرفيـق)[٤]
(ثـم اسـتوى علـى الطـريـق)
كـانێ ئـەبوو بـەكرێ صـەديـق
كـانى موحەممـەد موصـطـەفـا
كـــانى (أميرنـــا البـــواب)
كانى گەلۆ كەهفێ صەحاب[٥]
كـانى (عمـر بـن الخطــاب)
كـانى موحەممـەد موصـطـەفـا
كـــانى (أميرنـــا الزمـــان)[٦]
كـان جـامعێ جوملـە قورئـان
كـــانى (عثمـــان بـــن عفـــان)
كـانى موحەممـەد موصـطـەفـا
كـــانى گـــەلۆ ذاتـــێ كـــەرار
كـان فـاتحێ صـەففا كوفـار
كانى عـەلى (مـن الأخيـار)[٧]
كـانى موحەممـەد موصـطـەفـا
ب حـەرفێ ئەلفاضـێ رەئـووف
ئەو ڕەنگێ وە گۆتی و عەطـووف
(إنـــي رحـــيم هـــم غفـــور)
كـانى موحەممـەد موصـطـەفـا

کـانێ گـەلۆ ئـەو پێغەمبـەر
کـانێ ئـەبا بـەکر و عومـەر
کـانێ عوثمـان کـانێ حەیـدەر
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا
حینا کو (هات) ئەو گولعذار
غـەوغا کەتـە ئـەهلێ کوفـار
بـەر لـەرزی دێـوێ غـەدار
کانی موحەممەد موصطـەفا[٨]
لـەورا زەمانـەک ڕابـتن
شـەرعا شـەریف نوقصان بـتن
دینـێ مـوبین هنـدا بـتن
کانی موحەممەد موصطـەفا[٩]
گـەر مـوئمن و گـەر کـافرن
گـەر حـاکم و ئـەکابرن
(واللـه) هـەمی دێ بمـرن
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا
قـەولێ د مـە غافـل نـەبی
حـەتتا تەنـەققول وە هـەبی[١٠]
(صـلوا علـی روح النبـي)
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا
لـەورا کـو ئەحمـەد خانییـە[١١]
ئـەمما ب ئەصـل عەدنانییـە
ئـەو نەسـلەکێ طـاهرییـە
کـانی موحەممـەد موصـطـەفـا

(١) ئەڤ شعرە ل بەر ڤان دەستنڤیسان هاتییە بەرهەڤکرن:

أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی.

ب- دانەیا خەلیل موذنب، و وی ئەڤ شعرە د ناڤ شعرێن مەلایێ باتەیی ڕا ئینایە و نەگۆتییە کانێ شعر یا کێیە.

ج- دانەیا مەلا ئەحمەدێ جەوزی.

د- دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی.

و ئەڤ شعرە ب سەر شێوەیێ خانی ڤە ناچت!

(٢) د دانەیا (ب، ج، د) دا: کان حاکمێ ئەصل و نەسەب.

(٣) ئەڤ هەردو چارینە د دنانەیا (ج، د) دا نین.

(٤) د دانەیا (ج، د) دا: کانێ گەلۆ یارێ شەفیق.

(٥) د دانەیا (ج، د) دا: کانێ گەلۆ (کهف الأصحاب) کان قاتلێ بێ دا و باب.

(٦) د دانەیا (ج، د) دا: کانێ گەلۆ بەحرا عومان. و د هندەک دانەیێن چاپکری دا هاتییە: کانێ گەلۆ شاهێ زەمان.

(٧) د هندەک دانەیێن چاپکری دا: کانێ عەلییێ نامدار.

(٨) ئەڤ هەر سێ چارینە ب تنێ د دانەیا (ب) دا هەنە.

(٩) ئەڤ چارینە د دانەیێن (ب، ج، د) دا نینە.

(١٠) ئەڤ چارینە د دانەیا (ب) دا نینە، و د دانەیا (ج، د) دا ب ڤی ڕەنگییە: قەولێ وی دا غافل نەبی حەتتا تەنەقوول دێ هەبی.

(١١) د هامشێ دانەیا (أ) دا هاتییە: نوورا گۆ ئەحمەد خانییە (نسخە).

(۲)

موحەممەد صاحبێ تاجێ[١]

موحەممـــەد صـــاحبێ تـــاجێ
چراغـــێ جـــنن و ئنســـانان
شـــەڤا ئـــەو چوویـــە معراجـــێ
مەلـــەکان شـــاهییەک دانـــی
مەلـــەکان وێ کـــرن شـــاهی
شـــوکور خوەســـتن ژ پادشـــاهی
طـــەوافا وان ووجـــوود مـــائی
خـــودا ژ بـــۆ مـــوراد دانـــی
دەمـــا ئـــەو ژ مـــەکێ دەرکـــەت
ژ بـــۆ ڕاهـــاتی و فرســـەت
زێـــدە ببـــوو ل ســـەر فرقـــەت
ژ ئەرضـــی چوویـــە ئاســـمانی
دەمـــا هـــاتی نـــەبی ب کـــەف
مەلەک ڕابوونـە صـەف ب صـەف
ئـــەوان مزگینـــی دانـــە هـــەڤ
ئەڤـــە مـــەحبووبێ ســـولطانی
ئەڤـــە مـــەحبووب ئەڤـــە طاهـــا
ئەڤـــە تاجـــا ســـەرێ شـــاها
ئەڤـــە شەمســـا د نیـــڤ ماهـــا
ب ڤـــی خوەشـــە موســـلمانی

ئەڤــــە ئـــەو ئەحمـــەدێ نــــادر
مەلـــەکان پـــورٍ زیـــارەت کـــر
گــەها عەرشــان موشــەررەف کــر
خــودێ بــا کــر: وەرە بــانی
ب نـک ڤـە چوو کـرە تـەعجیل
ب شـوون دان هشـتی جبرائیـل
گــەها عەرشــان مــابوو ذەلیــل
خــودێ پــەردە کــرە حائــل[٢]
خــــودا پـــــەردە هلانـــــی بـــوو
حـەبیب خـودێ ب چـاڤ دیبـوو
حەقیقـــەت پـــێ نـــەزانی بـــوو
مونەززەهـ ئسـم و هـەم جـانی
مونەززەهـــ ئســـم و جانـــانی
حــەبیب ل خــودا بــوو مهڤــانی
ل جەننـــــەتێ خورمـــــە ئـــانی
ب قـــودرەتێ ل بـــەر دانـــی
خــودا گــۆتی ئــەیا مــەحموود
ئــەزم واحــد ئــەزم مــەعبوود
تـو چ بخـوازی دکـەم مەقصـوود
مـن وەعـدێ خـوە ل تـە دانـی
ژ ئحســـانان تـــویی کامـــل
لـــەورا مـــن تـــو کـــری واصـــل
تـــو چ بخـــوازی دکـــەم حاصـــل
تـــو ل دیوانـــا مـــن ترخـــانی

حەبیب گۆ ل مـن بکـە مننـەت[3]
بــدی مــن مەهــدەرا ئومـمــەت
دا ئــەو ســوبە نــەبینن زەحمــەت
د نیـــڤ ئـــاگر و نیرانــــی

---

(١) ئەڤ شعرە ژ ڤان هەردو دانەیان هاتییە وەرگرتن:
أ- دانەیا خەلیلێ بایەزیدی، و وی ئەڤ شعرە ب شعرا (کانێ موحەممەد موصطەفا) ڤەنایە، و ل سەری گۆتییە: احمد خانی فرماید.
ب- دانەیا (خەلیل موذنب)، و وی نەگۆتییە کانێ شعر یا کێیە.
و ئاشکەرایە کو ئەڤ شعرە یا تمام نینە، و هەژییە بێژین: ئەڤ شعرە ل دەڤەرا بادینان گەلەک جاران ژ لایێ مەلا و فەقییان ڤە ب دەنگ دهاتە گۆتن، و پالدانا ڤێ شعرێ بۆ خانی تشتەکێ مسۆگەر نینە.
(٢) د هەردو دانەیان دا ب ڤی ڕەنگییە، و ئاشکەرایە کو قافییە یا دورست نینە.
(٣) د بنیات دا هاتییە: حەبیب گۆ ئیلاهی ل مـن بکـە مننـەت.. بەلێ ئاشکەرایە کو پەیڤا (ئیلاهی) زێدەیە.

(٣)

دلۆ بەسکە[١]

دلـــۆ بەســـکە ئـــەڤان فکـــر و خـــەیالان
ژ بـەر تـە مـن سـوکوون نینـە ل چـو حـالان
نزانـــــی مـــــا ژ هجرانـــــا حـــــەبیبی
ب نالــــە شــــوبهەتی نائێمــــە نــــالان
ت ئـەزەل دا مـن دلـێ غـەمگین ب دەر دا
ژ دەردان چوویـە صـحەت لـەو ب تـالان
کوســان دێ صــەبر و ئارامــەک هــەبیتن
هـەچی بـوو وەحشـییێ وەحشـی غـەزالان
چ لـــێکم عشـــرەتا عیـــدا ل عـــامێ
مـــە عیـــدە ژ طەلعـــەتا ئـــەبروو هـــلالان
ت خـوم سـووندێ کـو نـاکم تـەرکێ عشـقێ
بەســـە واعــظ ئـــەڤان وەعـــظ و مثـــالان
ژ بـــۆ مـــە بێـــدلان جەننـــەت چرایـــە
بنـــێ[٢] گرتـــی جـــەمالا مەهـــ جـــەمالان
ب قوربـــانی تـــە بـــت میـــر و ژ جـــانی
دوعـــاخوازم مویەســـســـەر بـــا دشـــالان

---

(١) ئەڤ شعرە مە ژ دانەیا مەلا خەلیلێ سێرتی وەرگرتییـە، و وی ئـەڤ شعرە د نـاڤ شعرێن خانی دا نڤیسـییە بـەلێ ل سـەری نـە گۆتییـە کـانێ ئـەو شعرا کێیـە.. و ل دووماهییـا شعرێ نڤیسـییە

(تم) ئانكو: شعر يا تمامه، بەلێ ل دووماهییێ ناسناڤێ شاعری نەهاتییە وەسا نەبت ئەم بێژین: ئەو پەیڤا ل دووماهییێ هاتی (میرۆ) ناسناڤێ وی بت، دەمێ دبێژت: ب قوربانی تە بت میرۆ ژ جانی! و بەلکی مەلا خەلیلێ سێرتی پەیڤا (جانی) خواندبت (خانی)، لەو وی شعر دابتە د گەل یێن خانی.

(٢) بەلکی بێتە خواندن: نەبێ.

(٤)

چەند بێژم چەند بەیان کەم[1]

چەنـد بێــژم چەنـد بـەیان کـەم
مـــەخفیاتان ئاشـــکەرا کـــەم
سرِ و حالان لێـک عـەیان کەم
کــەس ب حــالێ مــن نزانـــی
چەنـــد بێـــژم ســـرِ و حـــالان
ئاهـ ژ دەســتێ چـاڤ غـەزالان
هـــەر دنـــالم ماهـــ و ســـالان
کــەس ب حــالێ مــن نزانـــی
ماهـــ و ســـالان هـــەر دنـــالم
شـــەڤ و رِۆژ طالـــب وصـــالم
عاشــــقێ بــــەژنا شــــەپالم
کــەس ب حــالێ مــن نزانـــی
عاشـــقێ بـــەژنا لـــەطـــیفم
موبتـــەلای قامـــەت ئـــەلیفم
خەســـتە حـالم پـورِ ضـەعـیفم
کــەس ب حــالێ مــن نزانـــی
خەســـتە حـــالم پـــورِ فەنامـــە
ژ یـار و دۆسـتان ئـەز جودامـە
عاشــــقێ نــــوورا خودامــــە
کــەس ب حــالێ مــن نزانـــی

عاشـــقێ نـــورا خودامـــه
گـــەر ببیـــنم ئـــەز جودامـــه
بـــۆ جـــەمالێ موبتەلامـــه
کــەس ب حــالێ مــن نزانــی
ئـەو جـەمالا ڕەنـگ قەمـەر بـوو
مەسـکەنێ زولفـان ل سـەر بـوو
چاڤا دیت دل کـەر ب کـەر بـوو
کــەس ب حــالێ مــن نزانــی
چــاڤ ددی دل نالــه نــال بــوو
شـەڤ و ڕۆژان مـن خـەیال بـوو
لـــەو ژ ذاتـــی کبریـــا بـــوو
کــەس ب حــالێ مــن نزانــی
ئاهــ ل مــن بــۆرین فــەضـیله
قــەط نــەهن بـۆ مــن وەسـیله
هیڤییـــا مـــن هـــەر جەلیلـــه
کــەس ب حــالێ مــن نزانــی
هیڤیـــا مـــن هـــەر خودایـــه
لـەو کـو دونیـا هـەر وەهایـه
عاقبـــەت مـــرن و فەنایـــه
کــەس ب حــالێ مــن نزانــی
هـــەر وەهـــا خـــانی مەرامـــه
هیڤیـــدارێ وی خـــودا مـــه
دا کـو وەصـلێ ئـەو بـدا مـه
کــەس ب حــالێ مــن نزانــی

(١) ئەڤ شعرە مە ژ ڤان هەردو دانەیان وەرگرتییە:

أ- بەرپەڕەکێ دەستنڤیس یێ بێ سەروشوین، کو د کتێبخانەیا مە دا هەیە، ناڤێ نڤیسەری و دیرۆکا نڤیسینێ ل سەر نینە، و بۆ زانین ئەڤ دانەیە یا تمام نینە و ل سەر نەهاتییە نڤیسین کو ئەو یا ئەحمەدێ خانییە.

ب- دانەیا چاپکری یا مەلا عەبدللاهێ ڤارلی، و ئەڤ شعرە ل نک وی یا تمامە، و ئەو دبێژت: ئەو یا خانییە.

و هێژای گۆتنێیە کو هندەک ژ ڤێ شعرێ د دیوانا فەقییێ تەیران دا یا سەعید دێرەشی بەرهەڤکری (پ ٢٢٦-٢٢٨، چاپا ٢) هاتییە، و ئەو دبێژت: د هندەک دانەیێن دەستنڤیس دا هاتییە کو ئەڤ شعرە یا فەقییێ تەیرانە.. و ئەو ژی ڤێ شعرێ وەک شعرەکا بەرگومان بۆ فەقی پالددەت. و ڕاستییا ڤێ مەسەلێ هێشتا ب دورستی ل بەر مە یا زەلال نینە!

(٥)

من دی شەڤا جومعەئێ[١]

من دی شەڤا جومعەئێ ئەسمەرەک ئەز بووم غولام
چووم طەوافا راء و لامان دلبەرا شێرین هودام
شەوق و نوورا خەطط و خالان دل مورەففەهـ بوو تەمام
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

سەد صەلات و سەد سەلامێ پادشاهێ قودرەتێ
ئەو ببارن هەر مودامان بەژن و بالا قامەتێ
بێ حەبیبا خوە مە نەڤێ قەط دوخوولا جەننەتێ
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

ئەز فەقیرک بێ نەصیبم نوورا ذاتێ (ذو الجلال)
هەردو ئەبروویی هلالن ل جەبینێ بوونە خال
ئەز مەریضەک بێ دەوامە هاتمە نێک عەرضوحال
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

لەب عەقیق و دوڕ و مەرجان ئەو ژ ئەصلێ مەعدەنێ
قەمەر و شەمسێ د بورجان روهنییا وان داتەنێ
صنعەت و کارێ خودێنە خال و نیشان کەتنێ
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

ئەی دلۆ ڕابە خوە پێک بینە مەجالا بێت بوهار
باغ و بوستانێ مە خوەش بوو نێرگزا مەستی خومار
گولگول و چیچەک و ئالا ب خوە بوونە چار نەچار
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

گولگول و چیچەک و ئالا ئەو ژ ڕەنگێ تە گەشن
سونبول و ڕەیحان و سۆرگول ئەو ژ بهنا تە خوەشن
مسک و عەنبەر و بوخوورە ئەم ژ بهنا سەرخوشن
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

سەد سەلام و صەلەواتێ پادشاهێ عابدان
ئەو ببارن هەر مودامان ل مەدینا ئەحمەدان
ڕەوضەیا سیما موبارەک هەم ل سەر وان مەرقەدان
ئەسمەرا من دلبەرا من ل تە بن یووز بین سەلام

---

(١) ئەڤ شعرە مە ژ دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی وەرگرتییە، و ئاشکەرایە کو ناڤێ خانی ل دووماهییا وێ نەهاتییە، و پەیڤا (ئەحمەدان) ئەوا ل دووماهییێ هاتی بەحسێ پێغەمبەرییە -سلاڤ لێ بن-.

(٦)

چوومە بەر دەرگاهێ رەحمەت[١]

چوومـە بـەر دەرگـاهێ رەحمـەت
یـــا رەسوولـولـلاهـــ مـــەدەد
بـابێ شـەفقەت بـابێ رەحمـەت
یـــا رەسوولـولـلاهـــ مـــەدەد
بووســـــەگاهێ ئـــــەنبیانی
مەلجـــەئێ مـــە عاصـــیانی
موســـــتەغاثێ ئـــــەولیانی
یـــا رەسوولـولـلاهـــ مـــەدەد
موســـــتەغاثی دەســـــتەگیری
شاهـ و حکمـەت بـەر پـەزیری
هیڤیـــدارێ مـــن فـــەقیری
یـــا رەسوولـولـلاهـــ مـــەدەد
ئـــەز فـــەقیرم ئـــەز گەدامـــە
ئـــەز گەدایـــەک ڕووســـیامە
گـەر چ بـێم عـەقلێ هوشامە[٢]
یـــا رەسوولـولـلاهـــ مـــەدەد
ئـــەز مەریضـــم بـــێ طـــەبیبم
ئەبتـــــەرم دیـــــنم غـــــەریبم
عاشـــــقم دوورم غـــــەریبم[٣]
یـــا رەسوولـولـلاهـــ مـــەدەد

عاشـــقم وەللاهـــ ژ مێـــژم
هـەردو چەشـمان خـوون دڕێـژم
هــەر دەمــا وەصــفان دبێــژم
یـــا رەسوولولـلاهــــ مـــەدەد
کەتمــە بــەر ئــێش و برینــان
مـەلحـەم و دەرمـان چـو نینـان
ئــەز ژ کــوو بیــنم حــەکیمان
یـــا رەسوولولـلاهــــ مـــەدەد
هــەر زەمــان و ئــان و حینــان
کەتمــە بــەر وەجــع و برینــان
ژاریـــێ ئاهــــ و ئــــەنینان
یـــا رەسوولولـلاهــــ مـــەدەد
داعــی یــی تــو دل دەوا کــەی
هـەر ب عشـقێ موبتـەلا کـەی
جانفــدایێ موصــطەفا کــەی
یـــا رەسوولولـلاهــــ مـــەدەد
جانفـــدا هـــاتم ببیـــنم
دەفتـــەرا عشـــقێ بخـــوونم
دیـــن دبـــن ســەودا دمیـــنم
یـــا رەسوولولـلاهــــ مـــەدەد
سەرخوەش و سەکران و مەستم
ئــەفعییێ ئەســوەد دکـــەزتم
صەبر و راحەت چوون ژ دەستم
یـــا رەسوولولـلاهــــ مـــەدەد

صەبر و راحەت بێ سوكوونە
بازییێ ناڤ لێ عویوونە
دل ژ پەنجان پورِ ب خوونە
یا رەسوولوللاهـ مەدەد[٤]
صەبر و طاقەت من نەمابوو
كو مە دی رووحم جودا بوو
شوبهی رِۆژێ پورِ غەمام بوو
یا رەسوولوللاهـ مەدەد[٥]
شوبهی رِۆژا پورِ دنوو تی
مثلی بلبل دل دسۆتی
ب گول و رەیحان دگۆتی
یا رەسوولوللاهـ مەدەد
بێ گول و رەیحان دمینم
صوبح و شامان پورِ حەزینم
مەلحەم و دەرمان چو نینن
یا رەسوولوللاهـ مەدەد
مەلحەم و دەرمان ل بالن
هێستریێ من پورِ دبارن
هەر وەكی عەورێ بهارن
یا رەسوولوللاهـ مەدەد
مەلحەم و دەرمان ل با تە
ئنتظارم دیتنا تە
موستەمع بوون گۆتنا تە
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

موستەمع بووم گوهـ ددێرم
ژ مرۆڤان ئەز ب کێرم
دل ژ پەنجان وێ ب خوونە
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

سەروەرێ ڕۆژا زەمینێ
ساکنێ بەلدا ئەمینێ
مەنطقێ صدق و یەقینێ
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

ئەشفەعێ عەبدێ موعینی
شارعێ ئەحکامێ دینی
شافیێ قەلبێ حەزینی
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

شافعێ قەلبێ مەلاحی
مەلجەئێ مەوجا نەجاحی
شافعێ عەبدێ موداحی
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

صادقێ صدق و صەفائی
راجییێ عەبدێ جەفائی
مەنبەعێ عزز و وەفائی
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

تو رەسوولێ کائناتی
هەم خودانێ موعجزاتی
ئەفصەحێ ئەهلێ لوغاتی
یا رەسوولوللاهـ مەدەد

ئەفصـــەحێ ئـــەهلێ لســـانی
حـــافظێ جوملـــە قورئـــانی
نـــــەبییێ ئـــاخر زەمـــــانی
یـــا رەسوولولـلاهـــ مـــەدەد
نـــەبییێ نەســـەب قورەیشـــی
داوییـــــێ قـــەلبێ حـــەزینی
صـــاحبێ ئـــالا جـــەمیلی
یـــا رەسوولولـلاهـــ مـــەدەد
قـــائمێ ئـــەمرێ جـــەباری
گـــــازییێ ڕۆژا هـــــەواری
ســــــەروەرێ ڕۆژا غـــــەداری
یـــا رەسوولولـلاهـــ مـــەدەد
ســـەروەرێ کـــەعبا مونـــەووەر
ذوودێ عنقـــاب و موجـــەووەر
شـــــافعێ ڕۆژا د مەحشــــــەر
یـــا رەسوولولـلاهـــ مـــەدەد

---

(١) ئـەڤ شعره مـە ژ دانـەیا مـەلا خـەلیلێ بایەزیـدی وەرگرتییـە، و وی ل سـەری نڤیسـییە: (أحمد خانی فرماید)، هەر وەسا ئەو د دانەیا ڤارلی ژی دا هاتییە.

(٢) د دانەیا ڤارلی دا: ئەز فەقیرم ئەز گەدامە موجرمم لەو ڕووسیامە ئەز مەریضەک بێ دەوامە..

(٣) د دانەیا بایەزیدی دا: ژ مێژم.

(٤) فەقییێ تەیران د شعرەکا خوە دا دبێژت:

جـــان فـــەریـتـــم تـە نەبینم   دەفـتـــەرا عـشـقـێ بـخـوینم
سەرخوەش و سەکران و دینم   ئـــای دلـــێ مـــن ئـای دلۆ

سەرخوەش و سەکران و مەستم ئـەفـعــالێ ئـەسوەد دگەستم
صەبر و راحەت چوون ژ دەستم ئــای دلــێ مــن ئـای دلۆ
صـــەبــر و ئــارام و سوکوونە بــازیـیــێ ناڤ لێ عـویـوونە
دل ژ پــەنــجـان کـربوو خوونە ئــای دلــێ مــن ئـای دلــۆ

(٥) ژ ڤـێـرێ حـەتـا دووماهییێ د دانـەیـا ڤـارلی دا نەهاتییـە، بەلێ د دانـەیا ڤـارلی دا دو بـەیت ل شوونا وان هەنە، ئەو ژی ئەڤەنە:

صـەبر و ئالا من نەما بوو من دی کو عاقل زەوال بوو
شوبهەتی ڕوویێ غەمام بوو یا رەســوولـولــلاهـ مــەدەد
شـوبـهی ڕۆژێ تـوبی خانی وەکــی بـلـبـلـی دخوونی
گــول و رەیــحـان د جڤینی یا رەســوولــولــلاهـ مەدەد

وێنەیێن دەستنڤیسان

دەستنڤیسا مەلا خەلیلێ سێرتی

دەستنڤیسا مەلا خەلیلێ سێرتی

دەستنڤیسا مەلا خەلیلێ سێرتی

دەستنڤیسا شێخ ئەحمەدێ فەقیر

دەستنڤیسا ئیبراهیمێ بێسکی

دەستنڤیسا ئیبراهیمێ بێسکی

٣٨

ملا احمد خانی فرماید

نقاشی ازل ژ روژئی — سر لوحکی رنگین دا

پرکار ژ روژ دستان بو — سر صفحه کو تزیین دا

تذهیب ژ براق زنا کر — سر لوحی کتیبا عشق

رسمی ازلی کیتا د — نقشی خوه توالین دا

دیباجه کو انشا کر — فهرست کو املا کر

جلدک ژ عناصر بست — نفخک بسقالین دا

اطفال و ملک هاتن — وستاند ژ دبوستانی

لا علم لنا کوتن — ابجد بخوه تلقین دا

وان ساده ژ خا مشقی — عشقی کو تمنا کر

خطاطی ژ حسنا خط — سر مشقکی زرین دا

تا سجده تنی من بر — بن صورتی محبوبان

دەستنڤیسا خەلیلێ موزنب

هیدی لا بریشم بده ای مطرب دمسان
صد دل بدقین بسته هر یك بدو صد ناز

ای باد صبا بر مهرین طره یی دلدار
عشاق بنالینه ژ مرخوله و شهنان

ساقی بگرین باده یی انگور بطنبور
جانا بده من بوسیك هر وه بدلخواز

روها من و سرا درخ یار بیك را
روژا ازلی بونه بدل همدم و همراز

خانی نه غلط زانیه او هر ژ خو یك بون
خلاق تعدد بمه ظاهر کره اعجاز ،،

❀ احمد خانی فرماید ❀

ابرو لتخت دلبری یارب چه شیرین اسمره
ژی نابتن من دلبری او دیلبره یا دلبره

دل گور یا جانانه اف ، دین بو و هم ایمانه اف
هم احسانه اف، هم لطف و هم لاو هم کردن ذره

کاکل ژ بر تاج بزر. طاطا وکی پر تیته در

هندەك وێنە
ژ وارگەهێ خانی

سەرایا ئیسحاق پاشایی ل بایەزیدێ

کەلا زەریناکێ

(جهێ مالباتا خانی چوویێ پشتی ژ گوندێ خانێ مشەختبووین)

مزگەفتا زەریناکێ یا کەڤن وەکی ژ کەلێ دیار دکەت

گۆڕا خانی

کەلا بایەزیدێ یا کەڤن

مزگەفت و مەدرەسا خانی ل بنێ کەلا بایەزیدێ

و سەرایا ئیسحاق پاشایی ل پشت دیار دکەت

مەزارێ ئەحمەدێ خانی ل بایەزیدێ

ناڤەرۆك